Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Interactief PDF rapport

Accountantsverslag 2018 en 2019

Provincie Utrecht

16 juli 2020

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Provincie Utrecht
T.a.v. de Provinciale Staten en het college van Gedeputeerde Staten
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

16 juli 2020

Referentie: SX4UDZ5D7HEM-351245885-609

Geachte Statenleden,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze controle op de jaarrekeningen 2018 en 2019 van provincie Utrecht. We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met ons auditplan 2018 en 2019 van 26 februari 2020.

Een accountantsverslag in een bijzonder traject, waarin wij zowel de boekjaren 2018 en 2019 controleren en aan u door middel van dit verslag informeren over de uitkomsten.

De uitbraak van Covid-19 heeft een belangrijke impact op de financiële positie van de provincie. Het virus was op 31 december 2019 nog niet in Nederland en heeft nog geen impact op de cijfers eind 2019. Voor de cijfers 2020 des te meer. Alhoewel dit verslag betrekking heeft op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van 2018 en 2019, willen we niet voorbijgaan aan deze belangrijke gebeurtenis na balansdatum. Onze bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met de ambtelijke organisatie, het CMT, de portefeuillehouder Financiën en gedeputeerde staten.

We hebben de inhoud van dit verslag met de financiële auditcommissie besproken. Heeft u nog vragen, neemt u dan contact met ons op. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van dit accountantsverslag nader toe te lichten.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. M.J.A. Koedijk RA RE
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096, 3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 95 08, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Onze kernboodschappen 2018 en 2019

Uitkomst jaarrekeningcontrole 2018

We hebben de jaarrekeningcontrole 2018 afgerond en hebben een goedkeurend oordeel op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid verstrekt met een onverplicht toelichtende paragraaf inzake de impact van Covid-19.

Uitkomst jaarrekeningcontrole 2019

We hebben de jaarrekeningcontrole 2019 afgerond en hebben een goedkeurend oordeel op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid verstrekt met een onverplicht toelichtende paragraaf inzake de impact van Covid-19.

Uitkomsten SiSa en WNT voor 2018 en 2019

Uit de controle van de SiSa-bijlage komen geen bevindingen naar voren.
De Wet normering topinkomens ('WNT') is nageleefd.

Bevindingen ten aanzien van het voldoen aan aanbestedingsregels

Het domein bedrijfsvoering heeft in het voorjaar 2020 een eigen onderzoek uitgevoerd naar het voldoen aan de aanbestedingsregels. Dit onderzoek heeft een goede diepgang en de afstemming van de resultaten met de andere domeinen zorgt ervoor dat het voldoen aan aanbestedingsregels hoger op de agenda komt te staan.

Bij de toets of inkoopdossiers op de juiste wijze Europees zijn aanbesteed voor de jaarrekeningen 2018 en 2019 hebben wij bevindingen geconstateerd. Het gaat hierbij om dossiers waarbij onterecht geen Europese aanbestedings-procedure is gevolgd. Dit zorgt voor een rechtmatigheidsfout van €523.000 in 2018 en €608.000 in 2019. Daarnaast bestaan enkele onzekerheden als gevolg van het ontbreken van goede documentatie, in totaal €382.000 voor 2018 en €226.000 voor 2019.

Ook hebben wij bevindingen ten aanzien van het voldoen aan de nationale aanbestedingswet en het provinciale inkoopbeleid. Omdat het voldoen aan de nationale Aanbestedingswet geen onderdeel is van de accountantscontrole moeten we dit melden, maar levert dit geen financiële fout op.

Onzekerheden Uithoflijn (€12,2 miljoen) netto afgeboekt in 2018 (€4,8 miljoen)

Op 16 december 2019 is de Uithoflijn als tramlijn 22 in gebruik genomen. Ook is in 2018 en 2019 gewerkt aan de boekhoudkundige verwerking van de Uithoflijn. Zo is de nog te ontvangen rijksbijdrage Uithoflijn van €28,3 miljoen in mindering gebracht op de geactiveerde investeringen van de Uithoflijn (onder de materiële vaste activa).

In de bevindingen bij de jaarrekening 2017 is een bedrag van €12,2 miljoen als onzekerheid opgenomen omdat eind 2017 onvoldoende geschikte controle-informatie is verkregen om vast te stellen dat de prijs in de afgesloten overeenkomsten juist is in relatie tot de waarde van de prestatie die ervoor is geleverd.

Doordat de trap in het stationsgebied die is aangelegd voor de gemeente Utrecht ook wordt gedeclareerd aan de gemeente, wordt de onzekerheid €1,9 miljoen lager. Daarnaast wordt de bijdrage van het Rijk deels toegerekend aan de investeringen met onzekerheden en is een deel van de onzekerheid toe te rekenen aan gemeente Utrecht. Dit verlaagt de onzekerheid met €5,4 miljoen.

Per saldo resteert een onzekerheid van €4,8 miljoen over de prestatielevering en daarmee over in hoeverre de investeringen kunnen worden geactiveerd. Deze onzekerheid zou de komende jaren (de gehele afschrijvingstermijn) blijven bestaan. Dit is in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zeer ongewenst. Daarom heeft het college vanuit zijn verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) de verantwoording besloten om deze resterende onzekerheid in de materiele vaste activa in 2018 in een keer ten laste van het resultaat te brengen. Wij wegen daarom in 2018 voor de laatste maal deze resterende onzekerheid mee in ons oordeel.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Onze kernboodschappen 2018 en 2019

Administratieve verwerking gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug aangepast in de jaarrekening 2018

De gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug is in volle ontwikkeling in samenwerking met de gemeenten Soest en Zeist. Hierbij worden investeringen gedaan in natuur en daarnaast woningbouw/bedrijventerreinen ontwikkeld. Het gebied wordt als één totale gebiedsontwikkeling gezien, met financiële verevening tussen de projecten (met als doel een kostendekkende ontwikkeling van het gebied). Deze gebiedsontwikkeling is de afgelopen jaren verwerkt als één grondexploitatie. Voor 2019 bestond er landelijk veel interpretatieverschil over de toepassing van het BBV op dergelijke grote projecten. Eind juli 2019 is een nieuwe notitie grondexploitaties uitgebracht door de commissie BBV. Hierin is expliciet opgenomen dat voor grote projecten met een mix van investeringen in openbare ruimte en grondexploitatieontwikkeling een splitsing moet worden aangebracht in de financiële verwerking. Op grond hiervan heeft het college uiteindelijk besloten, om voor het inzicht en om in lijn met het BBV te verantwoorden, een splitsing aan te brengen in investeringen in natuur (materiële vaste activa en immateriële vaste activa) en anderzijds de grondexploitatieprojecten (voorraad onderhanden werk). Dit is als stelselwijziging verwerkt, waarbij de vergelijkende cijfers zijn aangepast. De resultaten van het project zullen in een nog op te richten reserve worden samengebracht, waarbij dan uiteindelijk ook het financiële resultaat op de totale gebiedsontwikkeling zal blijken. Wij kunnen met deze verwerking instemmen.

Kwaliteitsslag voor de leesbaarheid van de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening) is in gang gezet

In de doorontwikkeling van de financiële functie bestaat veel aandacht voor het verbeteren van de leesbaarheid van de jaarstukken. Dit proces krijgt in het najaar van 2020 een vervolg. Er is in de jaarrekeningen 2018 en 2019 een eerste stap gezet om de layout te verbeteren. Hier ligt nog een belangrijke opgave voor 2020 (bijv. het gebruik van grafieken en goede toelichtingen).

Versterking beheersing fraude en integriteit staan hoog op de agenda

Wij zien dat de interne procedures rondom het melden van fraude en integriteitsvermoeden zijn aangescherpt. Dit mede op basis van het uitgebreide onderzoek naar de Uithoflijn en de leerpunten die daaruit voortkwamen. Het nieuwe college en het management stimuleren hierbij een ‘open houding’ in de organisatie, zodat zaken bespreekbaar worden gemaakt. Ook wordt gewerkt aan een provinciebrede fraudeanalyse. Dit met als doel om de risico’s in kaart te brengen, de verschillende beleidsmatige documenten op fraude en integriteitsgebied aan elkaar te koppelen en vervolgens vast te stellen of in voldoende mate interne beheersingsmaatregelen zijn ingericht om de risico's waar mogelijk te mitigeren. Naar onze mening een belangrijke stap om de beheersing op het gebied van fraude en integriteit verder te verbeteren. In onze controle hebben wij aandacht besteed aan diverse aspecten rondom het thema fraude en integriteit. Hieruit komen geen indicaties van fraude naar voren.

Zet het momentum door om verbeteringen in het proces voor de jaarrekening 2020 door te zetten

De afgelopen periode hebben wij zeer intensief samengewerkt met de medewerkers van provincie Utrecht om de jaarrekeningen 2018 en 2019 te kunnen controleren. In de boardletter hebben wij onze waarnemingen over de kwaliteit van het afsluitproces, het proces voor de totstandkoming van de jaarrekeningen en het verkrijgen van de benodigde onderbouwingen al weergegeven. Het jaarrekeningproces heeft hierbij nog meer bevestigd dat deze verbetermaatregelen daadwerkelijk noodzakelijk zijn. De kwaliteit van de administratie en het jaarrekeningdossier, de interne kennis van het BBV en de *checks & balances* in de (financiële) processen moeten worden verbeterd. Het college heeft hiertoe inmiddels diverse acties ingezet, waarbij sprake zal zijn van een groeipad in de komende jaren om de kwaliteit van de (financiële) bedrijfsvoering naar een hoger niveau te brengen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2018 is goedkeurend

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2018 afgerond. De reikwijdte van onze controle is ongewijzigd ten opzichte van ons auditplan. De door ons geconstateerde ongecorrigeerde bevindingen blijven binnen de door u gestelde goedkeuringstoleranties op het aspect getrouwheid en rechtmatigheid. Dus geeft onze controleverklaring de oordelen zoals hieronder weergegeven. Door de ontwikkelingen rondom het coronavirus, bevat onze controleverklaring een paragraaf om dit onderwerp te benadrukken.

Voor een nadere toelichting op de bevindingen klik hier.

Getrouwheid

Oordeel: Goedkeurend

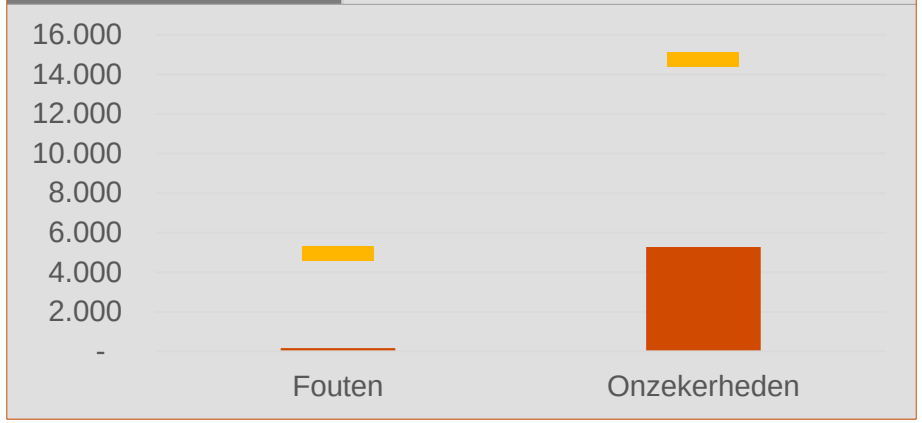

Rechtmatigheid

Oordeel: Goedkeurend

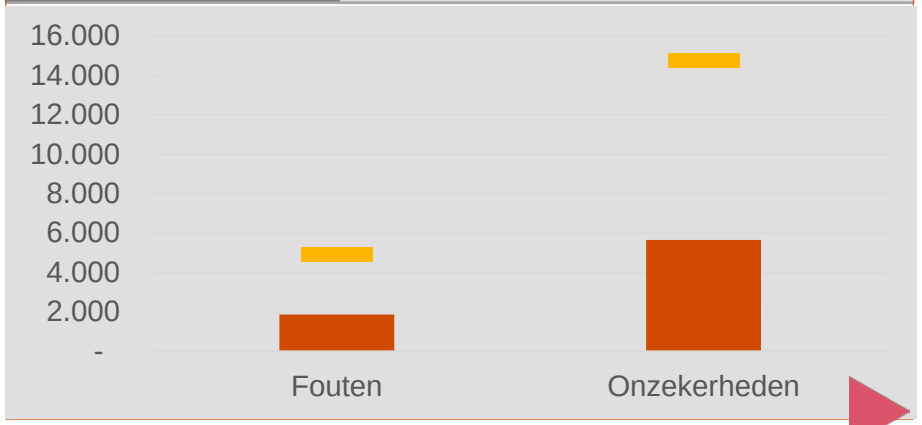

= absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000
= door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2019 is goedkeurend

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2018 afgerond. De reikwijdte van onze controle is ongewijzigd ten opzichte van ons auditplan. De door ons geconstateerde ongecorrigeerde bevindingen blijven binnen de door u gestelde goedkeuringstoleranties op het aspect getrouwheid en rechtmatigheid. Dus geeft onze controleverklaring de oordelen zoals hieronder weergegeven. Door de ontwikkelingen rondom het coronavirus, bevat onze controleverklaring een paragraaf om dit onderwerp te benadrukken.

Voor een nadere toelichting op de bevindingen klik hier.

Getrouwheid	
Oordeel:	Goedkeurend

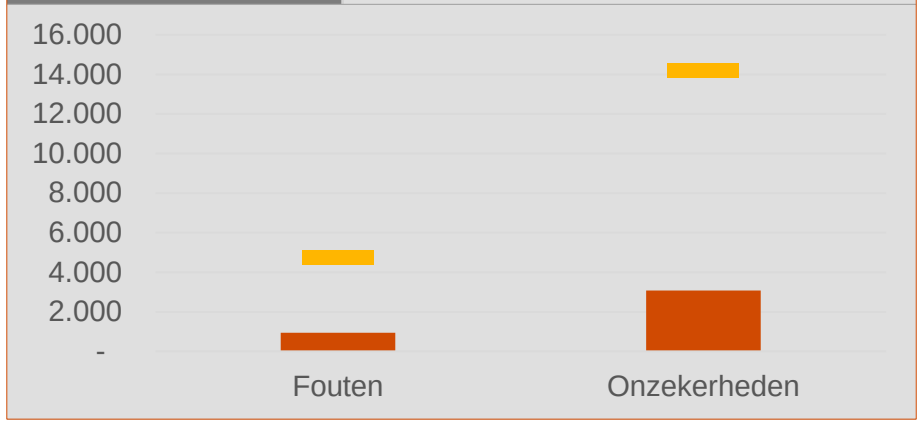

Rechtmatigheid	
Oordeel:	Goedkeurend

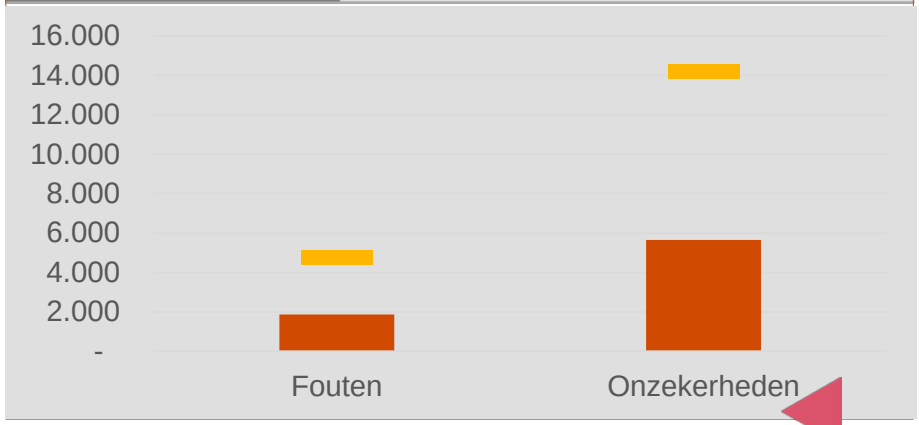

= absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000
= door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Reikwijdte van onze controle

De reikwijdte van de controle is zo ontworpen dat er voldoende controle-informatie wordt verkregen met betrekking tot uw jaarrekening, ter ondersteuning van een kwalitatieve controle. In het auditplan hebben wij afspraken met u gemaakt over de reikwijdte van de controle. Wij bevestigen dat de definitieve reikwijdte van de controle gelijk is aan die in het auditplan. Onderstaand hebben wij een samenvatting opgenomen.

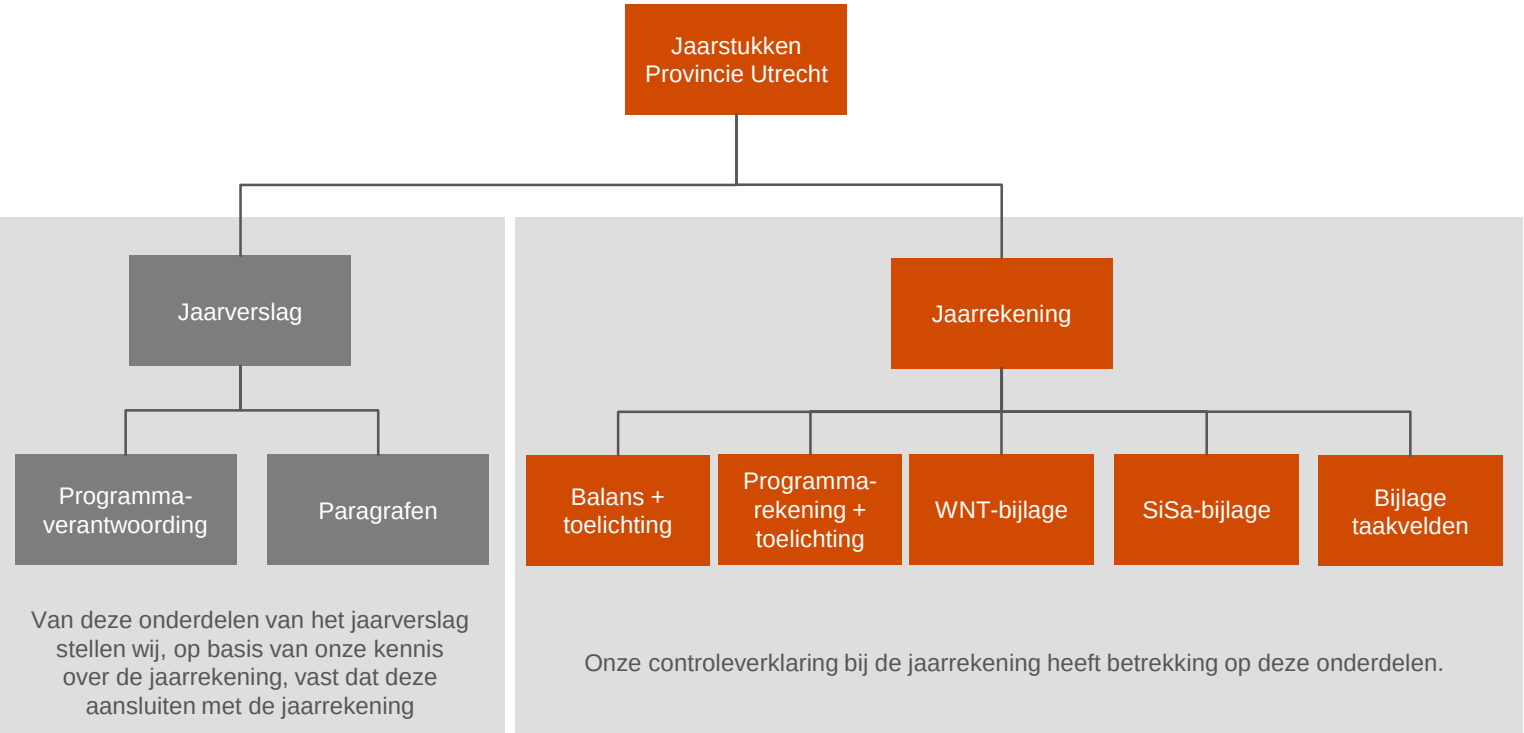

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

2018-1

Niet gecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid en bevindingen inzake rechtmatigheid zijn niet materieel

De volgende geconstateerde controleverschillen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met de beoordeling van het college en concluderen dat het bedrag aan niet gecorrigeerde verschillen niet materieel is. Ook is in het overzicht het effect van de bevindingen met het aspect rechtmatigheid opgenomen boven de door u gestelde rapporteringstolerantie van €100.000. Door op de gelinkte bevinding te klikken krijgt u bij sommige posten meer toelichting op de bevinding. De gecorrigeerde verschillen zijn opgenomen in de volgende bijlage. Onderstaand zijn negatieve posten (posten tussen haakjes) extra baten en positieve posten extra lasten.

#	Beschrijving	Onderdeel jaarrekening	Getrouwheid (x €1.000)		Rechtmatigheid (x €1.000)	
			Fouten	Onzekerheden	Fouten	Onzekerheden
1	Netto-afboeking onzekerheden Uithoflijn naar de lasten 2018	Materiële vaste activa		4.800		4.800
2	Niet voldoen aan Europese aanbestedingsregels	Inkooplasten			523	382
3	Onzekerheid en fout in waardering gronden revolverend fonds	Voorraden	(264)	320	264	320
4	Correctie technische bijstand	Overlopende activa	(160)		160	
5	Rechtstreekse vermogensmutatie	Reserves	148		148	
6	Onzekerheid prestatielevering inkopen (geëxtrapoleerd)	Inkooplasten		154		154
7	Ten onrechte niet geactiveerde investering (onderhoud, geëxtrapoleerd)	Materiële vaste activa	(225)		225	
		Tussentelling	***(501)***	***5.274***	***1.320***	***5.656***

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Vervolgoverzicht van ongecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid en bevindingen inzake rechtmatigheid

2018-2

#	Beschrijving	Onderdeel jaarrekening	Getrouwheid (x €1.000)		Rechtmatigheid (x €1.000)	
			Fouten	Onzekerheden	Fouten	Onzekerheden
		Tussentelling	***(501)***	***5.274***	***1.320***	***5.656***
8	Ten onrechte opgenomen overlopende activa	Provinciefonds	438		438	
9	Vrijval overlopende passiva POP	Subsidies	(108)		108	
		Totaal	**(171)**	**5.274**	**1.866**	**5.656**

Daarnaast blijken uit onze controle een aantal balans presentatieverschillen, deze hebben geen effect op het resultaat, wel op de presentatie in de balans. Dit betreft:

- te laag verantwoorde bijdragen van derden onder de materiele vaste activa, totaal € 176.000 geëxtrapoleerd;
- nagekomen facturen 2019 niet meer verwerkt in de investeringen, totaal € 446.000;
- overboeking overlopende activa naar overlopende passiva, totaal € 421.000.

In de toelichting van de definitieve jaarrekening 2018 is in de staat met mutaties in de balans een interne consistentie fout geconstateerd (presentatie). Daarnaast zitten er nog enkele rekenkundige onjuistheden in de staat van incidentele baten en lasten.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

2019-1

Niet gecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid en bevindingen inzake rechtmatigheid zijn niet materieel

De volgende geconstateerde controleverschillen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met de beoordeling van het college en concluderen dat het bedrag aan niet gecorrigeerde verschillen niet materieel is. Ook is in het overzicht het effect van de bevindingen met het aspect rechtmatigheid opgenomen boven de door u gestelde rapporteringstolerantie van €100.000. Door op de gelinkte bevinding te klikken krijgt u bij sommige posten meer toelichting op de bevinding. De gecorrigeerde verschillen zijn opgenomen in de volgende bijlage. Onderstaand zijn negatieve posten (posten tussen haakjes) extra baten en positieve posten extra lasten.

#	Beschrijving	Onderdeel Jaarrekening	Getrouwheid (x €1.000)		Rechtmatigheid (x €1.000)	
			Fouten	Onzekerheden	Fouten	Onzekerheden
1	Niet voldoen aan Europese aanbestedingsregels	Inkooplasten			608	226
2	Onzekerheid en fout in waardering gronden revolverend fonds	Voorraden	(264)	325	264	325
3	Rechtstreeks vermogensmutatie	Reserves	172		172	
4	Subsidielasten te laag	Subsidies	1.155		1.155	
5	Geëxtrapoleerde fout subsidies (lastneming)	Subsidies	222		222	
6	Correctie technische bijstand	Overlopende activa	160		160	
		Tussentelling	***1.445***	***325***	***2.581***	***551***

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Vervolgoverzicht van ongecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid en bevindingen inzake rechtmatigheid

2019-2

#	Beschrijving	Onderdeel jaarrekening	Getrouwheid (x €1.000)		Rechtmatigheid (x €1.000)	
			Fouten	Onzekerheden	Fouten	Onzekerheden
		Tussentelling	***1.445***	***325***	***2.581***	***551***
8	Agio storting deelneming OMU (ontwikkelmaatschappij Utrecht) niet gewaardeerd in financiële vaste activa		(500)		500	
		Totaal	**945**	**325**	**3.081**	**551**

Daarnaast blijken uit onze controle een aantal balans presentatieverschillen, deze heeft geen effect op het resultaat, wel op de presentatie in de balans. Dit betreft overboeking overlopende activa naar overlopende passiva, totaal € 632.000.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

De kwaliteit van uw jaarverslag is matig tot voldoende

Situatie 2019
Situatie 2018

Informatiewaarde is voor verbetering vatbaar

Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Dit alles vanuit Statenperspectief. Klik hier voor een nadere toelichting.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

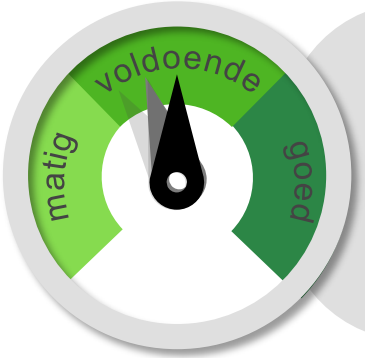

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de informatie verkregen in onze controle onjuistheden hebben geconstateerd die gebruikers van de jaarrekening zouden kunnen beïnvloeden. Dit is niet het geval.

Kwaliteit paragrafen is voldoende

Wij hebben vastgesteld of alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Klik hier voor een nadere toelichting.

Jaarverslag voldoet aan de eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Klik hier voor een toelichting.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Informatiewaarde jaarverslag

Vanuit het programma versterking financiële functie wordt de verbetering van de informatiewaarde en leesbaarheid van de jaarrekening opgepakt. Voor de jaarrekening 2018 en 2019 heeft de focus gelegen op het beschikbaar krijgen van de benodigde informatie. Voor 2020 is het de bedoeling om op basis van de doorontwikkeling van de P&C-cyclus de informatiewaarde van het jaarverslag te verbeteren.

De jaarverslagen starten met een beleidsinhoudelijke samenvatting per programmaonderdeel. Dit geeft een goed beeld van de beleidsinhoudelijke ontwikkelingen in het boekjaar. Om de informatiewaarde te vergroten adviseren we hier ook de koppeling met de financiële realisatie zichtbaar te maken. In de beleidsinhoudelijke analyse per programma wordt de koppeling tussen financiën en beleid niet zichtbaar gemaakt. De verschillenanalyse is opgenomen in het jaarrekeningdeel. Wij adviseren deze onderdelen meer te integreren. Daarbij kan in de onderdelen ‘wat is gerealiseerd’ meer concreet worden ingegaan op wat daadwerkelijk is bereikt.

De huidige lay-out van de jaarrekeningen 2018 en 2019 maken de jaarrekeningen niet prettig leesbaar. Er wordt beperkt gewerkt met grafieken, tabellen hebben verschillende indelingen en toelichtingen zijn op een algemeen niveau opgenomen. Om de lay-out te verbeteren adviseren we aan de ene kant te werken met een standaardstructuur en aan de andere kant te bekijken welke onderwerpen duidelijker op basis van grafische weergave inzichtelijk gemaakt kunnen worden. Daarnaast is de indruk dat je redelijk wat specifieke kennis van Utrecht nodig hebt om de stukken goed te kunnen lezen. Wij hebben het college geadviseerd deze punten te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de planning-en-controlproducten (waaronder de jaarverslaggeving).

De indicatoren zijn per programma inzichtelijk gemaakt. De ambtelijke organisatie is in gesprek met de financiële auditcommissie om de indicatoren naast de verplichte BBV-indicatoren specifieker uit te werken.

Kwaliteitsaspecten informatiewaarde

Zie onderstaand ons oordeel per informatieaspect

Aspect	Oordeel	
	2019	*2018*
Leesbaarheid	*Matig*	*Matig*
Concreetheid	*Voldoende*	*Voldoende*
Relatie beleid <> financiën	*Matig*	*Matig*
Gebruik van BBV-indicatoren	*Voldoende*	*Voldoende*

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Kwaliteit van de paragrafen

In de jaarrekening 2019 is, naast de verplichte paragrafen, een paragraaf opgenomen voor specifieke projecten. Hierin zijn de Omgevingswet, Hart van de Heuvelrug en de Uithoflijn opgenomen.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement geeft inzicht in het risicomanagementproces van de provincie en de belangrijkste geïdentificeerde risico's. Ook zijn in deze paragraaf de BBV-kengetallen opgenomen. Om de kwaliteit van de paragraaf te laten toenemen adviseren wij om naast de kengetallen een inhoudelijke analyse van het effect van de kengetallen voor provincie Utrecht toe te voegen. Zo worden de kengetallen in het perspectief van de provincie geplaatst.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt inzicht gegeven in de verschillende kapitaalgoederen die de provincie moet onderhouden. De uitwerking is gedaan op basis van met name een tekstuele uitwerking. Hierbij adviseren we om bijvoorbeeld de te onderhouden hectares en normbedragen in grafiekvorm weer te geven om de leesbaarheid te vergroten. In de paragraaf is opgenomen dat de functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden moeten worden. De koppeling met de Statenbesluiten hierover is niet altijd zichtbaar.

In de paragraaf grondbeleid wordt met name ingegaan op de voorraad ruilgronden. De grondexploitaties in het programma Hart van de Heuvelrug worden hierbij niet nader toegelicht. Hier is een afzonderlijke toelichting opgenomen in de programma's. Het is te adviseren om ook het beleid en prognoses op te nemen in de paragraaf grondbeleid.

Oordeel per paragraaf

Zie onderstaand hoe wij de informatiewaarde per paragraaf beoordelen.

Paragraaf	Oordeel	
	2019	*2018*
Lokale heffingen	*Voldoende*	*Voldoende*
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	*Voldoende*	*Voldoende*
Financiering	*Voldoende*	*Voldoende*
Grondbeleid	*Matig/voldoende*	*Matig/voldoende*
Onderhoud kapitaalgoederen	*Voldoende*	*Voldoende*
Verbonden partijen	*Voldoende*	*Voldoende*
Bedrijfsvoering	*Voldoende*	*Voldoende*

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarverslag voldoet aan de eisen van het BBV

Voldoen van de jaarrekening 2018 aan het BBV

Voor de jaarrekening 2018 hebben we vastgesteld dat deze aan de minimale vereisten van het BBV voldoet. We zien dat de lay-out van de jaarrekening niet makkelijk leesbaar is en dat toelichtende tabellen op verschillende manieren opgebouwd zijn. Dit maakt dat de leesbaarheid van de jaarrekening niet heel makkelijk te volgen is.
Formeel voldoet de paragraaf grondbeleid niet aan het BBV, omdat informatie over Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is opgenomen in een afzonderlijk onderdeel ‘projecten”. Omdat de informatie wel in de jaarverslaggeving is opgenomen kunnen wij hiermee instemmen voor 2018/2019. Als onderdeel van het Programma versterking financiële functie is het doel om in het najaar 2020 een nieuw format voor de jaarrekening 2020 op te stellen. Deze beoordelen we dan aan de voorkant op het voldoen aan de minimale BBV-vereisten en de leesbaarheid van de toelichtingen.

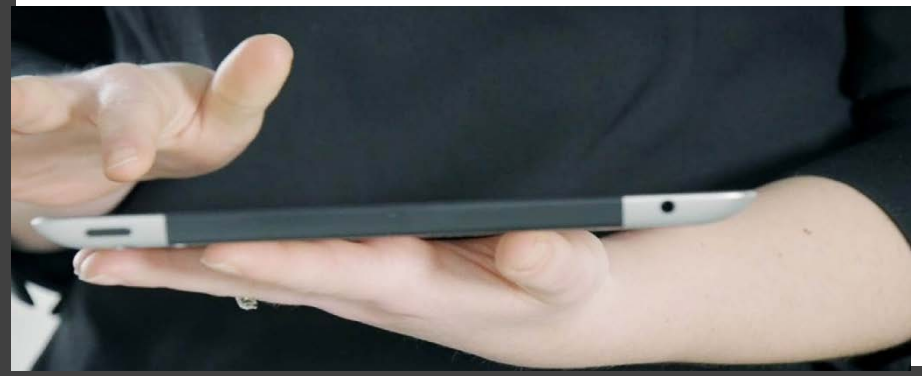

Voldoen van de jaarrekening 2019 aan het BBV

De commissie BBV heeft in 2019 een notitie incidentele baten en lasten uitgebracht waarin aanvullende eisen staan met betrekking tot de verantwoording van incidentele baten en lasten. Of een post terecht als incidenteel opgenomen is in het overzicht van incidentele baten en lasten, kan veelal alleen inzichtelijk worden gemaakt door het geven van een goede toelichting.

Het BBV geeft immers geen scherpe definitie wat incidenteel of structureel is. Dit wordt mede ingegeven door het *principle based* zijn van het BBV. Provincies verschillen in aard, takenpakket, (politieke) keuzes en omvang van elkaar.

In de jaarrekening is het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen, hierbij zijn de uitgangspunten en een korte toelichting per post opgenomen. Hiermee voldoet de toelichting aan de minimale vereisten van het BBV**.**

Wij adviseren om bij de grondslagen op te nemen hoe de incidentele baten en lasten tot stand zijn gekomen en hoe de begrippen uit de notitie van de commissie BBV zijn uitgewerkt. Dit helpt in het objectief weergeven van de incidentele middelen en het inzicht van de Staten hierbij.

Ook in 2019 voldoet de paragraaf grondbeleid formeel niet aan het BBV. Zie ook opmerkingen hierover bij 2018.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening

Wij hebben de getrouwheid van de jaarrekening gecontroleerd en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties. Onze bevindingen vindt u in dit deel.

In de detailbevindingen jaarrekening gaan wij in op de waarnemingen en bevindingen uit de controle.

In het ruimtelijk domein komt de ontwikkeling Hart van de Heuvelrug en de waardering van de voorraad grond revolverend fonds naar voren.

Het onderdeel schattingen laat onze beoordeling van de door het college gemaakte schattingen zien.

Bij rechtmatigheid hebben wij belangrijke bevindingen inzake aanbestedingen en de begrotingsrechtmatigheid opgenomen.

De financiële positie van de provincie is hierbij van een goed niveau.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Effecten van de coronacrisis zijn impactvol en daarmee ook van invloed op uw jaarverslaggeving en onze controleverklaring

De coronacrisis onderstreept maar weer eens het belang van provincies. Door de provincie Utrecht is ook direct na de landelijke lockdown gekeken naar manier om maatschappelijke hulp te kunnen bieden. Zo zijn maatregelen in kaart gebracht om de economische effecten te verzachten. En worden bedrijven en gemeenten ondersteund met kennis en informatie. Zo wordt een periodieke coronamonitor uitgebracht, met onder andere informatie over de economische effecten op de korte en langere termijn.

Door de wettelijke verankering van provincies hebben provincies geen directe zorgen over de continuïteit van de eigen organisatie, zoals veel bedrijven op dit moment wel hebben. Het coronavirus heeft echter ook mogelijke financiële impact op de provincie door verminderde inkomsten (denk aan dividend) of extra kosten. Daarnaast kan het ook gevolgen hebben voor de uitvoering van de verschillende beleidsprogramma's.

In termen van verslaggeving wordt de coronacrisis gezien als een gebeurtenis na balansdatum, die geen nadere informatie geeft over de situatie per 31 december 2018 en 31 december 2019. Het heeft daarmee geen financiële impact op de jaarrekeningen 2018 en 2019. Wel is hieraan aandacht besteed in het jaarverslag, bij de paragraaf weerstandsvermogen en bij de gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening. Wij hebben in de controleverklaring deze passages in de jaarrekening voor de gebruiker benadrukt, gelet op de algehele maatschappelijke impact van de coronacrisis.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Geen duidelijke richtlijn in vaststellen eigendom immaterieel actief

Bij het activeren van immateriële vaste activa heeft de provincie geen expliciete toets uitgevoerd op het (economisch) eigendom van de desbetreffende activa. Dit is echter wel één van de belangrijke aspecten die bepalend zijn voor de financiële verwerking (in de jaarrekening). Hierdoor waren in de immateriële vaste activa bijdragen aan activa van derden verwerkt, die op basis van de eigendomsverhouding materiële vaste activa zijn. Wij adviseren om voor de financiële verwerking in de administratie vooraf een expliciete toets uit te voeren op eigendom en activeringscriteria.

Bevinding 2018

In de conceptjaarrekening 2018 was een bijdrage aan activa van derden verwerkt van €6,2 miljoen. Op basis van het economisch eigendom is dit in de definitieve jaarrekening aangepast naar de materiële vaste activa.

Structuur en inzicht aanbrengen in administratieve verwerking van de materiële vaste activa en aandacht gevraagd voor activeringsvereisten

De huidige inrichting van de financiële administratie voor de materiële vaste activa is complex. Het kost veel moeite om de juiste informatie uit de administratie te halen (bijvoorbeeld detailboekingen of onderliggende facturen) en hierdoor de vertaalslag te maken naar de jaarrekening. Hierbij worden veel correctieboekingen gemaakt. Dit komt de interne beheersing en de sturing op de activa en de juiste financiële verwerking niet ten goede. Wij hebben op basis van onze controle de volgende bevindingen:

- Bij het activeren van investeringen wordt niet expliciet getoetst of voldaan wordt aan de investeringsvereisten.
- Bijdragen van derden zijn in het verloopoverzicht niet op de juiste plaats in mindering gebracht op de activa.
- Bijdragen aan derden (bijvoorbeeld subsidies) worden verwerkt in de materiële vaste activa. Naar hun aard zijn dit immateriële vaste activa.
- Geboekte facturen op WBS-niveau (projectniveau) worden via memorialen direct naar de investeringen geboekt. Bij het aanmaken van het WBS-element wordt de koppeling met de balans of de kostensoort bepaald, zonder controle op activeerbaarheid bij het aanmaken van het WBS-element of bij het doorboeken.
- Uitsplitsing tussen onderhoudslasten en activeerbare posten wordt niet zichtbaar gemaakt.
- Directe arbeidskosten met betrekking tot investeringen worden niet geactiveerd.

De doorgevoerde correcties naar aanleiding van deze bevindingen zijn in het overzicht gecorrigeerde verschillen uitgewerkt.

Wij adviseren het college te onderzoeken in hoeverre de administratie van de materiële vaste activa kan worden vereenvoudigd, dan wel het inrichten van een specifieke controle op de juiste totstandkoming van de jaarrekening op dit onderdeel. Het is dan belangrijk dat zichtbaar wordt getoetst aan de activeringsvereisten en de juistheid van de boeking inclusief brondocumenten. Hierbij adviseren wij bovenstaande waarnemingen te betrekken bij de aanscherping van de interne beheersing.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Garantieproduct/obligatie is anders gepresenteerd

In 2007 heeft de provincie Utrecht participaties in een Robeco-beleggingsfonds gekocht met daarbij een Fortis-obligatie (term afgelopen jaren ‘garantieproduct’). De participaties zijn in het verleden verkocht, maar de obligatie is aangehouden (met een nominale waarde van €25 miljoen). Per eind 2017 is het garantieproduct in de balans gewaardeerd tegen de op dat moment geldende marktwaarde (€21 miljoen).

In onze controle hebben wij documentatie opgevraagd van het desbetreffende product. Provincie Utrecht heeft hierover echter geen actuele informatie beschikbaar (zoals een contract). Uit nadere beoordeling van een opgave van de bank (standaardbankverklaring) en nadere analyse van openbaar beschikbare onderliggende informatie over het product hebben wij zelf vastgesteld dat het hier gaat om een obligatie. Op basis van het BBV moet een obligatie worden verwerkt tegen de nominale waarde. Aangezien in het verleden minder is betaald om de obligatie te verkrijgen moet het verschil worden aangemerkt als disagio en wordt dit jaarlijks afgeschreven (met een positief gevolg voor het resultaat).

In de jaarrekening 2018 is deze verwerking doorgevoerd met een nominale waarde van de obligatie van €25 miljoen (financiële vaste activa) en een disagio per 1 januari 2018 van €4 miljoen onder de immateriële vaste activa. Voor het inzicht zijn hierbij de vergelijkende cijfers aangepast en is dit ook toegelicht. Eind 2018 resteert hierbij een disagio van €3,2 miljoen (eind 2019: €2,4 miljoen).

De huidige verwerking in de jaarrekening 2018 en 2019 voldoet hiermee aan de jaarverslaggevingsvereisten.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Boekhoudkundige verwerking Uithoflijn

Op 16 december 2019 is de Uithoflijn als tramlijn 22 in gebruik genomen. Hiermee rijden de trams tien keer per uur per richting. Met de ingebruikname van de Uithoflijn komt ook de administratieve verwerking in de afrondende fase.

In deze paragraaf geven wij onze toelichting op de belangrijkste onderdelen van de financiële verwerking van de Uithoflijn.

Totaal budget Uithoflijn in relatie tot de realisatie

Het totale budget voor de realisatie van de Uithoflijn bestaat uit de volgende componenten:

- €321 miljoen voor de infrastructuur (inclusief bijdrage aan de remise, exclusief indexatie);
- €104 miljoen voor het materieel;
- €84 miljoen aanvullend budget;
- €13,7 miljoen risicoreservering.

Dit maakt een totaal budget van €522,7 miljoen. De dekking van het totaal is verdeeld over provincie Utrecht voor € 327,7 miljoen, gemeente Utrecht voor €84 miljoen en de rijksbijdrage is €111 miljoen.

Het totale budget bestaat uit investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden opgenomen en over lasten die in de exploitatie worden verwerkt. Op dit moment is er geen eenduidig totaaloverzicht beschikbaar met een zichtbare uitsplitsing en het restantbudget zichtbaar is. Gezien de sturing op het project is het belangrijk om de koppeling te maken naar de plaats in de jaarrekening waar de posten inzake de Uithoflijn terechtkomen om ook financieel op het totaaloverzicht te kunnen sturen. Wij adviseren dat overzicht op te stellen voor de financiële afwikkeling van de Uithoflijn

Verwerking nog te ontvangen rijksbijdrage in de materiële vaste activa

Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over de financiering van de Uithoflijn, inclusief bijdragen van het Rijk. Eind 2017 was hiertoe een vordering van €28,3 miljoen opgenomen op het Rijk inzake de nog te ontvangen lumpsumbijdrage voor de realisatie van de Uithoflijn. Gezien de achterstand in de in te dienen projectverantwoordingen in 2017 en gezien alle discussies in het jaarrekeningtraject 2017, was voorzichtigheidshalve voor deze vordering ook een schuldpositie opgenomen.

Inmiddels zijn de projectverantwoordingen tot en met 2018 ingediend. Daarnaast blijkt uit het contract met het Rijk dat sprake is van een lumpsumbijdrage. Op grond hiervan heeft het college besloten de bijdrage in 2018 in mindering te brengen op de investeringen in de Uithoflijn (materiële vaste activa). Wij kunnen hiermee instemmen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Onzekerheden (€12,2 miljoen) uit de jaarrekeningcontrole 2017 netto afgeboekt

In de bevindingen bij de jaarrekening 2017 is een bedrag van €12,2 miljoen als onzekerheid opgenomen. Voor deze €12,2 miljoen aan meerwerkafspraken over de aanleg Uithoflijn is eind 2017 onvoldoende geschikte controle-informatie verkregen om vast te stellen dat de prijs in de afgesloten overeenkomsten juist is in relatie tot de waarde van de prestatie die ervoor geleverd is. Voor de jaarrekening 2018 zijn de onzekerheden nader geanalyseerd. Hieruit komen de volgende aspecten naar voren:

- Onderdeel van de onzekerheid was de aanleg van een trap in het stationsgebied voor gemeente Utrecht (totaal €1,9 miljoen). Deze trap was in 2017 geactiveerd, echter het eigendom van de trap ligt bij de gemeente Utrecht. Dit is in 2018 daarom als vordering op de gemeente gepresenteerd. De onzekerheid voor provincie Utrecht is hiermee verlaagd.
- De ontvangen bijdragen van derden voor de Uithoflijn van het Rijk (€ 3,5 mln.) is in 2018 in mindering gebracht op de gedane investeringen. Hiervan wordt ook een deel toegerekend aan de geactiveerde investeringen waarover in 2017 onzekerheid bestond. Daarnaast is een deel van de onzekerheden toe te rekenen aan gemeente Utrecht, aangezien zij in het gezamenlijke project ook een belangrijke financiële bijdrage hebben gedaan (€ 1,9 mln.).
- Per saldo resteert een onzekerheid van €4,8 miljoen. De komende jaren (gehele afschrijvingstermijn) zou onzekerheid blijven bestaan over de onderliggende prestatielevering en daarmee ook over de mate waarin deze kosten geactiveerd kunnen worden. Het college heeft besloten deze kosten in 2018 geheel af te boeken en ten laste van de reserve voor de Uithoflijn te brengen. Aangezien deze lasten in 2018 nog eenmalig zijn verantwoord in het resultaat, hebben wij dit voor 2018 nog als onzekerheid aangemerkt in de controle en meegewogen in ons oordeel.
- Voor de jaarrekening 2019 (en verder) bestaat geen onzekerheid meer.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Uitsplitsing vorderingen openbare lichamen en overige debiteuren toegevoegd

Bij het opstellen van de jaarrekening heeft de provincie geen rekening gehouden met het onderscheid tussen overige debiteuren en vorderingen op openbare lichamen. In de definitieve jaarrekening is dit aangepast. Wij adviseren dit al in de provinciale financiële administratie aan te passen.

Waardering debiteuren niet per post geanalyseerd

Om vast te stellen of vorderingen op debiteuren inbaar zijn is het belangrijk om een analyse op vorderingsniveau uit te voeren. Dit in aanvulling op de ervaringscijfers uit het verleden ten aanzien van de inbaarheid. Deze toets is dan de basis voor de bepaling of de voorziening dubieuze debiteuren de juiste omvang heeft. Wij adviseren om deze toets periodiek (meerdere keren per jaar) uit te voeren. Voor de jaarrekeningen 2018 en 2019 is dit in voldoende mate opgevolgd.

Bankrekening inzake beleggingsrekening niet opgenomen in de jaarrekening

Een bankrekening inzake de beleggingsrekening met een saldo van €6.000 is niet opgenomen in jaarrekening. Dit komt doordat de bank deze rekening zelf heeft aangemaakt aan de hand van het garantieproduct en deze niet formeel is gecommuniceerd aan de provincie. Deze beleggingsrekening wordt aangehouden voor mutaties ten aanzien van de beleggingen in de financiële vaste activa en wordt beperkt gebruikt. Dit heeft geen materieel effect op beide jaarrekeningen 2018 en 2019. Wel zegt het iets over de interne beheersing. Als aanbeveling geven wij mee het aantal actieve bankrekeningnummers in de jaarrekening aan te sluiten met de bankrekeningen zoals opgenomen in de ontvangen standaardbankverklaringen van de bank. Dit ook om te waarborgen dat alle transacties verwerkt worden in de administratie.

Voorziening groot onderhoud voldoet niet aan de vereisten

Om een voorziening groot onderhoud te kunnen vormen stelt het BBV de eis dat een actueel en betrouwbaar onderhoudsplan vastgesteld en beschikbaar is. Provincie Utrecht heeft in de conceptjaarrekening 2018 een onderhoudsvoorziening getroffen voor o.a. het onderhoud van de provinciale panden (waaronder het provinciehuis). Er is echter geen actueel en betrouwbaar onderhoudsplan beschikbaar. Hiermee wordt niet voldaan aan de vereisten van het BBV.

Bevinding 2018

De voorziening groot onderhoud van €3.763.000 is teruggedraaid naar de reserves op basis van het ontbreken van een actueel onderhoudsplan.

Bevinding 2019

In de voorziening van 2019 is een dotatie van €607.000 gedaan en een onttrekking van €560.000. Dit is gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening, waarbij de werkelijke onderhoudslasten ten laste van de exploitatierekening zijn gekomen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Overhead in de voorziening grondwaterheffing kan niet onderbouwd worden

Jaarlijks vindt een onttrekking plaats aan de voorziening grondwaterheffing van €251.000 voor dekking van overheadkosten. Deze systematiek wordt al jaren gehanteerd door de provincie Utrecht. In de basis is dit mogelijk als dit opgenomen is in de opbouw van het tarief voor de grondwaterheffing.
Wij verwachten geen materieel effect voor de jaarrekeningen 2018 en 2019. Daarom kunnen wij instemmen met de huidige verwerking. Wel adviseren wij het college om te komen tot een goede onderbouwing van de samenstelling van het tarief voor de grondwaterheffing. Dit ter onderbouwing van de systematiek voor de komende jaren.

Correcties jaarrekening 2017 met impact op de reserves zijn bij de begroting 2020 verwerkt in begrote stand van de reserves

De jaarrekening 2017 is op 25 september 2019 vastgesteld. Op basis van deze vaststelling zijn verschillende correcties doorgevoerd die impact hebben op de reserves in 2018 en 2019. Door de timing van de vaststelling van de jaarrekening 2017 was het niet meer mogelijk deze reservemutaties aan te passen in de begrotingen van beide boekjaren. Dit heeft tot gevolg dat er meer afwijkingen zijn ten opzichte van de begroting.

Gebruik gesloten systemen in de reserves beperkt het inzicht

In de nota reserves en voorzieningen is opgenomen dat voor reserves, waarvoor de incidentele middelen niet in één begrotingsjaar of niet in het huidige begrotingsjaar voor een bepaald doel worden ingezet, het saldo in de reserves gemuteerd mag worden. Bij de realisatie van het doel kan het resterende saldo vrijvallen ter dekking van de lasten. Ook werkt de provincie met egalisatiereserves. Doel van deze reserves is om de lasten gelijkmatig over de jaren te spreiden.

Bij de reserves wordt een systematiek van gesloten systemen gehanteerd. Dit houdt in de praktijk in dat het resultaat van kosten en opbrengsten ‘automatisch’ in de reserve muteert, dit vaak vanuit (soms impliciete) besluitvorming van voor de huidige Nota reserves en voorzieningen uit 2018.

Uit onze controle blijkt dat de mutaties in de reserves in de jaarrekeningen 2018 en 2019 passen in het doel van de reserves. Hiermee zijn de bestedingen als rechtmatig aan te merken. Met het vaststellen van de jaarrekeningen 2018 en 2019 wordt dit ook door de Staten bekrachtigd. Het werken met ‘saldoreserves’ c.q. ‘egalisatiereserves’ waarbij het saldo in het desbetreffende jaar automatisch wordt gemuteerd in de reserve dient op basis van het BBV expliciet te worden bekrachtigd door de Staten. Nu is dit vaak impliciet gebeurd, dan wel is dit een werkwijze die al jaren is voortgezet.

Om het inzicht in de reservemutaties in relatie tot de besluitvorming van de Staten te vergroten adviseren we de Nota reserves en voorzieningen te actualiseren en hierin specifiek per reserve het doel uit te werken gekoppeld aan de begrote mutaties. Indien hierbij gewerkt wordt met saldoreserves of egalisatiereserves moet hierbij expliciet een besluit worden genomen dat u de afwijking van de algemene BBV-spelregels autoriseert. Het BBV adviseert hierbij wel om vanuit het budgetrecht van de Staten terughoudend om te gaan met het aanwijzen van dergelijke uitzonderingen. Wij hebben het college geadviseerd hier in 2020 nadere opvolging aan te geven door middel van een voorstel aan de Staten.

Resultaatbestemming 2018 wordt verwerkt bij resultaatbestemming 2019

De jaarrekening 2018 wordt in juli 2020 vastgesteld. Hierdoor is het resultaat 2018 na mutaties reserves toegevoegd aan de algemene reserve. Bij de jaarrekening 2019 zal de resultaatbestemming 2018 vanuit de algemene reserve worden verwerkt.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Aandacht gevraagd voor juiste presentatie overige vorderingen en schulden

In de conceptjaarrekeningen waren nog diverse vorderingen opgenomen onder de schulden (debetbedragen) en schulden opgenomen onder de vorderingen (creditbedragen). Deze zijn uiteindelijk op de juiste wijze gepresenteerd in de definitieve jaarrekeningen. Wij adviseren om hier actief op te monitoren bij het opstellen van de jaarrekening.

Afgrenzing baten en lasten in het juiste boekjaar

De interne voortgezette balanscontrole waarmee vastgesteld wordt of baten en lasten in het juiste boekjaar zijn verwerkt is niet met voldoende diepgang uitgevoerd, bij het opstellen van de jaarrekening. Wij adviseren om op basis van een normbedrag een analyse inclusief achterliggende documenten uit te voeren bij de periodieke afsluiting. De resterende afgrenzingsfouten zijn in het overzicht van de niet gecorrigeerde fouten openomen.

Het overzicht van de niet uit de balans blijkende verplichtingen is moeilijk op te stellen

In de boardletter hebben wij reeds gerapporteerd dat het contractbeheer en de verplichtingenadministratie aandacht behoeft. Tijdens de controle van de jaarrekening werd dit bevestigd doordat het lastig bleek om de toelichting inzake de niet uit de balans blijkende verplichtingen controleerbaar op te stellen.

De totale subsidielast en de subsidieverplichtingen worden alleen per jaareinde inzichtelijk gemaakt

De registratie van de subsidies vindt plaats in het SRS (subsidieregistratie-systeem). De in het boekjaar betaalde subsidies worden gedurende het boekjaar verwerkt in de exploitatie. Op basis van een handmatige aansluiting wordt per jaareinde de aansluiting gemaakt tussen SRS, de subsidielasten, de overlopende posten door middel van een controlebestand. Omdat dit bestand eenmaal per jaar wordt opgesteld is het moeilijk en zeer arbeidsintensief om de totale stromen in de subsidielasten goed in kaart te brengen. Uiteindelijk is het volgende inzicht verkregen:

- Eindstand subsidievorderingen en schulden
- Betaalde subsidies in het boekjaar
- Beschikte maar nog niet betaalde subsidies in het boekjaar
- Eindstand subsidievorderingen en schulden.

Omdat het toekennen van subsidies voor de provincie een zeer belangrijke taak is adviseren wij voor het inzicht dat het primaire subsidiesysteem actueel is, en continu aansluit met de financiële administratie in plaats van eenmaal per jaar wordt bijgewerkt.

De geconstateerde fouten met betrekking tot de subsidies zijn in het overzicht van de niet gecorrigeerde fouten opgenomen. Hierbij is o.a. gebleken dat een aantal posten als vordering waren opgenomen, terwijl dit eigenlijk als subsidielast moest worden verantwoord.

Achterstanden in subsidievaststellingen

Op basis van de subsidieverordening moeten de toegekende subsidies door de provincie vastgesteld worden. Er zijn echter vanaf 2018 tot en met heden grote achterstanden in het formeel vaststellen van de subsidies. Dit zorgt ervoor dat de provincie minder grip heeft of de resultaten en of afspraken uit de subsidiebeschikkingen zijn nagekomen. Het formeel niet vaststellen van de subsidies heeft op basis van de verordening geen impact op de getrouwheid en rechtmatigheid van de verstrekte subsidies, maar is wel belangrijk voor de beheersing van de subsidielasten. Uit navraag bij de provincie blijken op dit moment geen indicaties dat subsidies teruggevorderd moeten worden.
Uit voorzichtigheid zijn de lasten verwerkt.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Toelichting detailbevindingen in de jaarrekening

Borg de juiste toepassing van inkopen versus subsidieverstrekking bij de OV-concessies

De basis van de uitvoering van een OV-concessie is een concessieovereenkomst tot stand gekomen door middel van een Europese aanbestedingsprocedure. Wij zien in de lasten van de provincie Utrecht bij de uitvoering van de OV-concessie ook toegekende subsidies terugkomen. Deze subsidies komen voort uit de concessieovereenkomst, maar liggen qua aard en kenmerk heel dicht bij een inkoop. Wij adviseren een duidelijk (juridisch) afwegingskader in te richten om goed te kunnen aantonen wanneer sprake is van een subsidie dan wel een inkoop (dit geldt overigens provinciebreed). Hiermee kan ook beter worden gewaarborgd dat de lasten rechtmatig zijn (bijvoorbeeld terecht niet via inkoop en daarmee ook terecht niet Europees aanbesteed). In 2018 en 2019 hebben we hier geen bevindingen bij geconstateerd.

Complexe en foutgevoelige manier van administreren die het inzicht in de aard van transacties vermindert

De provincie Utrecht maakt voor de financiële administratie gebruik van de applicatie SAP. Voor de inrichting is gebruikgemaakt van de combinatie grootboekrekeningen, kostenplaatsen, ordernummers en WBS-elementen. De combinatie van deze datavelden en de bijbehorende ‘vertaaltabellen’ bepaalt op welke plaats een journaalpost terechtkomt in de jaarrekening.

Doordat de basis van de reguliere boekingen in de exploitatie plaatsvindt en deze niet periodiek worden ‘doorgeboekt’ met administratieve boekingen naar de voor de verslaggeving technisch juiste plaats in de balans, is de aard van deze administratieve boekingen moeilijk te beoordelen (zowel intern als in onze accountantscontrole).

De memoriaalboekingen (om tot de interne afrekeningen en verantwoordingen te komen) zijn complex en moeilijk te doorgronden. Dit maakt het lastig en tijdrovend om de posten in de jaarrekening te relateren aan de onderliggende journaalposten met de achterliggende brondocumenten. Met een forse inspanning en intensieve samenwerking is het gelukt om vanuit de boekingen de jaarrekening opnieuw op te bouwen en daarmee de betrouwbaarheid van de boekingen te borgen voor de jaarrekening 2018 en 2019.

Uit een nadere beoordeling van de data en de boekingsgangen blijkt dat er vrij veel administratieve boekingen voorkomen die uiteindelijk niet expliciet worden toegerekend aan de diverse provinciale kostensoorten (zoals inkooplasten of subsidielasten). Dit komt de tussentijdse sturing, maar ook de jaarafsluiting niet ten goede. Zo is bijvoorbeeld niet duidelijk of tussentijdse cijfers de juiste inzichten bieden, maar ook is niet duidelijk of de populaties die gebruikt gaan worden voor verbijzonderde interne controles wel betrouwbaar zijn en alle data/gegevens bevatten. Uiteindelijk leidt dit tot veel reparatieacties achteraf.

Wij hebben het college en de organisatie geadviseerd de administratieve boekingen selectief te gebruiken om de financiële beheersbaarheid te vergroten.

Daarnaast adviseren wij om een handboek financiële verslaggeving en financiële administratie op te stellen en hierin uit te werken (bijvoorbeeld in de vorm van een procesbeschrijving) hoe de combinatie van grootboekrekeningen, kostenplaatsen, orders en WBS-elementen bepaalt waar een journaalpost terechtkomt in de jaarrekening. Daarbij adviseren wij de structuur te vereenvoudigen, periodiek de doorbelastingen naar de balans uit te voeren en daarmee de periode ook af te sluiten. Het is belangrijk om de interne kennis van de data en de boekingen te vergroten. Nu is de huidige kennis te beperkt belegd en maakt dit het proces van de jaarafsluiting erg kwetsbaar.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing

Gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug volop in uitvoering, administratieve verwerking is aangepast

De gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug is al diverse jaren in uitvoering. In een samenwerking met de gemeenten Soest en Zeist wordt een groot gebied ontwikkeld, waarbij enerzijds sprake is van investeringen in natuur (groene gebieden) en anderzijds kavels worden uitgegeven voor woningbouw en bedrijventerreinen (rode gebieden). Het gebied wordt als totaal gebiedsontwikkeling gezien, waarbij sprake is van financiële verevening tussen de rode en groene projecten, en ook duidelijke contractuele afspraken zijn gemaakt over de risico's in het project. De financiële risico's liggen hierbij met name bij de provincie Utrecht.

In de afgelopen jaren is de gebiedsontwikkeling verwerkt als grondexploitatie in de jaarrekening. Dit aangezien de Staten heeft besloten dit als één grondexploitatie te zien. Landelijk is er veel discussie geweest over de verwerking van deze projecten. Dit aangezien het BBV hier geen duidelijke verwerkingswijze had voorgeschreven. Eind juli 2019 is een nieuwe notitie grondexploitaties uitgebracht door de commissie BBV. Hier is meer duidelijk geworden dat projecten waar investeringen in openbare ruimte en grondexploitaties samen komen, dienen te worden gesplitst.

In de jaarrekeningcontrole is veel discussie gevoerd over de financiële verwerking van Hart van de Heuvelrug. Uiteindelijk heeft het college besloten, om in lijn met de nieuwe BBV-interpretatie een splitsing aan te brengen in de investeringen in natuur en anderzijds de grondexploitatieprojecten.
De investeringen in natuur zijn hierbij opgenomen onder de materiële vaste activa (voor de gronden die nog in eigendom zijn) en de immateriële vaste activa (bijdrage eigendom van derden) voor de gronden die niet meer in eigendom van de provincie zijn. De rode projecten zijn daarbij onder de grondexploitaties gehandhaafd. Deze aanpassing is als stelselwijziging verwerkt en toegelicht. Hierbij zijn ook de vergelijkende cijfers aangepast.

Op de investeringen wordt de komende jaren afgeschreven (10 jaar) waarbij gestart wordt op het moment dat een project gereed is. Op de rode projecten wordt uiteindelijk winst gerealiseerd. De financiële verevening van het hele project zal plaatsvinden in een in 2020 nieuw in te richten reserve. Hierin zullen alle positieve en negatieve resultaten worden samengebracht in de komende jaren. Wij kunnen instemmen met de verwerkingswijze die in lijn is met het BBV. Daarbij hebben wij het college geadviseerd om specifiek voor het inzicht en de sturing op totaalniveau in de planning-en-controldocumenten (waaronder de jaarrekening) een adequate toelichting op te nemen op de reserve (inclusief een doorkijk naar het eind van het project).

Waardering rode projecten
Na het doorvoeren van de stelselwijziging in de jaarrekening 2018 bedraagt de boekwaarde per 31/12/2018 € 8,5 mln. en per 31/12/2019 € 2,2 mln. Dit betreft de 3 rode projecten Woonwijk, Richelleweg en Sortie16. Om te beoordelen in hoeverre een mogelijke lagere marktwaarde van toepassing is heeft het college op basis van de meest actuele grondexploitatie 2020 (peildatum 31/12/2019) beoordeeld wat de toekomstige resultaten zijn. De verwachte eindwaarde van deze projecten is ruim € 51 mln. positief. Hierdoor is het niet noodzakelijk om een voorziening te treffen. Bij winstgevende projecten dient te worden beoordeeld in hoeverre tussentijds winst verantwoord moet worden. Dit heeft zowel in 2018 als in 2019 geleid tot een winstneming van circa € 1,4 mln.
Zie ook de volgende pagina voor de gehanteerde parameters voor de berekening van de eindwaarde.

Een belangrijke onzekerheid betreft de inschatting van de kosten voor sanering van de grond in het project. Het is nog niet duidelijk wat de verwachte kosten zijn en daarbij ook nog onzeker voor welk deel de kosten voor rekening van de provincie komen. Dit risico is voldoende toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en de jaarrekening.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

De parameters voor de grondexploitaties zijn evenwichtig ingeschat

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de provincie exploitatieoverzichten op, de zogenaamde jaarschijven, waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld.
In onderstaande tabel zijn onze bevindingen weergegeven.

Schatting	Waarde in 2019 (2018)	Beoordeling 2019	Beoordeling 2018	Toelichting
Gehanteerde rekenrente	0%/0%	Evenwichtig	Evenwichtig	Aangezien de provincie geen langlopende leningen heeft, wordt op basis van het BBV geen rente toegerekend aan de grondexploitaties.
Kostenstijging/ kosteninschatting	1,7%/1,7%	Voorzichtig, Evenwichtig	Voorzichtig, Evenwichtig	De kostenstijging lijkt een realistische inschatting. Daarnaast is in de grondexploitaties redelijk voorzichtig omgegaan met de inschatting van kosten (inclusief ruimte voor onvoorziene zaken)
Opbrengstenstijging	1,7%/1,7%	Evenwichtig	Evenwichtig	De opbrengstenstijging van 1,7% lijkt realistisch. Veelal zien wij landelijk een gemiddelde opbrengstenstijging van 1,5%-2%.
Gehanteerde programmering	n.v.t.	Evenwichtig	Evenwichtig	De gehanteerde programmering is gebaseerd op regionale marktonderzoeken, de verwachte groei in de regio en de verwachte verder toenemende vraag naar bouwkavels in de regio. Kwalitatief moet Sortie 16 nog concreet worden ingevuld (naar verwachting in 2020). Dit kan nog gevolgen hebben voor de verwachte eindwaarde van het totaal project.
Verkoopprijzen	n.v.t.	Evenwichtig	Evenwichtig	De verkoopprijzen lijken realistisch ingeschat. Hierbij is een mix aan verschillende verkoopprijzen ingerekend. Het is wel belangrijk om straks bij daadwerkelijke verkopen te toetsen of de prijzen nog realistisch zijn bij Woonwijk en Sortie 16.

Controleverschil | Voorzichtig | Evenwichtig | Optimistisch | Controleverschil

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Voorraad revolverend fonds ten behoeve van realisatie natuurdoelstellingen

Provincie Utrecht kent al diverse jaren (vanaf 2009) een revolverend fonds. Dit betreft de voorraad gronden die aangekocht en verkocht worden om uiteindelijk hiermee de provinciale en (inter)nationale natuurdoelstellingen te realiseren. De gronden worden hierbij verkocht om daarmee budget te realiseren voor de inrichting van natuur en nieuwe aankopen.

In het kader van de verslaggeving betreft dit een voorraad grond. Dit is in de jaarrekeningen gepresenteerd onder de voorraden gereed product en handelsgoederen. Per eind 2018 en 2019 bedraagt de voorraad €23,4 mln. respectievelijk €21,5 mln. Op basis van het BBV is de waarderingsgrondslag voor deze gronden de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Hierbij moet de waardering op perceelniveau worden bekeken.

De samenstelling van de voorraad grond bestaat uit diverse gronden die in het verleden zijn verkregen. Hierbij zijn gronden aangekocht van diverse partijen, zijn gronden om niet gekregen (vanuit het Rijk, voormalig DLG) en zijn gronden van het Rijk verkregen voor het betalen van een generieke vergoeding. Deze gronden zijn in de administratie allemaal op één grootboekrekening geboekt. In de afgelopen jaren zijn daarbij ook afboekingen doorgevoerd op de voorraden. Hierdoor is het niet meer te achterhalen wat de daadwerkelijke verkrijgingsprijs is van de desbetreffende gronden op perceelniveau. In vorige jaren is dit benaderd door een groot deel van de gronden in eigendom van de provincie tegen €1 respectievelijk €5,50 per m^2 in de administratie op te nemen. Dit is daarmee als nieuwe verkrijgingsprijs vastgesteld. Met ingang van 2018 is gestart om nieuwe aankopen afzonderlijk te registreren in het grootboek.

Voor de jaarrekeningen 2018 en 2019 kunnen wij instemmen met de huidige verwerkingswijze. De waardering van de gronden (en enkele panden) is hierbij voldoende beoordeeld en eventueel is een voorziening getroffen voor de lagere marktwaarde. Uit de benadering van de verkrijgingsprijs van de voorraden verwachten wij geen materieel effect op de jaarrekeningen. Wel blijkt uit onze controle dat voor 1 perceel teveel voorziening is getroffen (€ 264.000) en dat voor één perceel niet duidelijk is in hoeverre een voorziening terecht getroffen is (door het ontbreken van een adequate onderbouwing). Dit hebben wij als onzekerheid aangemerkt (€ 320.000). Dit is in beide jaren als fout en onzekerheid meegenomen.

Wij hebben het college geadviseerd om de registratie van de gronden te verbeteren. Het is hierbij aan te raden om in 2020 te beoordelen welke historie nog terug te halen is en in hoeverre op basis hiervan tot een verfijning kan worden gekomen van de verkrijgingsprijs van de desbetreffende gronden. Dit komt ook de sturing op het ‘revolverende karakter’ van de voorraden ten goede, aangezien dan ook beter kan worden bepaald wat de financiële resultaten zijn op eventuele verkopen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Inzicht in de schattingen gemaakt door het college

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2018 en de jaarrekening 2019 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schatting	Beoordeling 2019	Beoordeling 2018	Commentaar
Waardering immateriële vaste activa			Na de verwerking van de correcties zoals opgenomen in de specifieke dossiers kunnen wij instemmen met de verwerkingswijze van de immateriële vaste activa.
Waardering financiële vaste activa	Evenwichtig	Evenwichtig	Het garantieproduct is onderdeel van de financiële vaste activa. Daarnaast bevatten de financiële vaste activa kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en het verstrekken van leningen aan deelnemingen of andere verwante partijen.
Waardering materiële vaste activa	Evenwichtig	Evenwichtig	Voor de toelichting inzake de waardering materiële vaste activa verwijzen wij naar de toelichting bij de detailbevindingen van de jaarrekening.
Waardering grondexploitatie Hart van de Heuvelrug	Controleverschil	Controleverschil	Voor de toelichting op de waardering van de grondexploitatie Hart van de Heuvelrug verwijzen wij naar de toelichting ruimtelijk domein.
Waardering voorraad grond (revolverend fonds)	Controleverschil	Controleverschil	Voor de toelichting op de waardering van de voorraad grond (revolverend fonds) verwijzen wij naar de toelichting ruimtelijk domein.
Waardering debiteuren en overige uitzettingen	Evenwichtig	Evenwichtig	Zoals opgenomen bij de detailbevindingen vindt voor de beoordeling van de inbaarheid geen toets per debiteur plaats. Op basis van aanvullende werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de waardering juist is bepaald.
Juistheid en volledigheid overige voorzieningen	Evenwichtig	Evenwichtig	In de jaarrekening 2018 is geconstateerd dat de onderhoudsvoorzieningen niet voldoen aan de voorwaarden. Deze zijn in de definitieve jaarrekening gecorrigeerd zoals toegelicht bij de detailbevindingen .
Volledigheid overlopende passiva en overige schulden	Controleverschil	Controleverschil	Voor de toelichting ten aanzien van de schattingen bij de overlopende passiva en overige schulden verwijzen wij naar .

Controleverschil | Voorzichtig | Evenwichtig | Optimistisch | Controleverschil

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Bevindingen ten aanzien van voldoen aan Europese en nationale Aanbestedingswet

Op basis van de controle op de naleving van Europese aanbestedings-richtlijnen en de nationale aanbestedingsrichtlijnen hebben wij bevindingen. Hierbij hebben wij enerzijds zelf steekproeven uitgevoerd. Daarnaast heeft het college in het kader van het versterken van de interne beheersing zelfstandig een juridische controle laten uitvoeren op diverse aanbestedingsdossier. Een positieve ontwikkeling, waarbij met een kritische blik is gekeken naar circa twintig inkoopdossiers. De uitkomsten van deze werkzaamheden hebben wij betrokken in onze accountantscontrole. Wij hebben hierop gericht aanvullende werkzaamheden uitgevoerd.

Dit leidt uiteindelijk tot diverse bevindingen. De bevindingen in de Europese aanbestedingen wegen mee in ons oordeel op de rechtmatigheidscontrole. In totaal hebben wij de volgende fouten en onzekerheden geconstateerd:

In 2018 een fout van €523.000 in 2018 en €608.000 in 2019.
Daarnaast bestaan enkele onzekerheden als gevolg van het ontbreken van goede documentatie, in totaal €382.000 voor 2018 en €226.000 voor 2019.

Er zijn onrechtmatigheden in het kader van de nationale Aanbestedingswet en het provinciale inkoopbeleid geconstateerd. Bevindingen in het kader van de nationale Aanbestedingswet leiden niet tot een onrechtmatigheidsfout die meeweegt in ons oordeel, omdat deze niet is opgenomen in het normenkader voor de accountantscontrole. We moeten deze wel rapporteren als formele fout.

De fouten en onzekerheden komen met name naar voren doordat aan de voorkant bij het publiceren van de opdracht de geschatte opdrachtwaarde niet onderbouwd is vastgelegd. Hierdoor is niet meer te achterhalen op welke basis voor een bepaalde aanbestedingsprocedure is gekozen. Wij adviseren bij het starten van de aanbestedingsprocedure deze overwegingen gestructureerd in een inkoopstartformulier te documenteren.

We vragen uw aandacht voor de onderbouwing en dossiervorming van de gevolgde aanbestedingsprocedures. Het proces inzake de controle van aanbestedingen kan worden verbeterd. Specifiek adviseren we dat de primaire afdelingen en/of verbijzonderde controle een vaste opbouw van het dossier met een checklist (topsheet) toevoegen, waaruit overwegingen om te komen tot een rechtmatige aanbesteding zichtbaar worden aangetoond. Dit aangezien veel aandachtspunten ook zitten in het aantonen dat een goede raming is gemaakt. Verder vragen wij aandacht om de bewustwording en kennis van de af en toe zeer specifieke aanbestedingsregels ook breder in de organisatie (primaire processen) te vergroten. Dit helpt om aan de voorkant de juiste afwegingen te maken.

Door gedurende het jaar, naast het uitvoeren van de periode spendanalyse, ook specifieke verbijzonderde interne controles uit te voeren met daarin een duidelijke koppeling naar rechtmatigheid, maar ook verbetermogelijkheden in de processen, biedt dit mogelijkheden om gedurende het jaar al verbetermaatregelen door te voeren. Daarbij is het positief dat intern zelf een onderzoek is uitgevoerd. Deze kennis en inzet kan ook de komende jaren goed worden ingezet om de verbijzonderde interne controles op naleving van de aanbestedingsrichtlijnen verder vorm te geven.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Verschillen in realisatie 2018 versus begroting 2018 doordat correcties in de jaarrekening 2017 niet in de begroting zijn verwerkt.

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de Staten. Is op programma- of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als Staten toe besloten hebt? Overschrijdingen zijn in sommige gevallen onrechtmatig.

Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening. Gezien de beperkte overschrijding op het Programma ruimtelijke ontwikkeling is deze onderstaand niet meegenomen.

Programma/krediet	Lasten werkelijk (x €1.000)	Overschrijding ten opzichte van begroting (na wijziging)/ krediet (x €1.000)	Telt over-schrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Landelijk gebied	43.150	2.265	Nee	Hogere lasten dan voorzien bij de slotwijziging door verwerkingswijze subsidies. Waarbij de lastneming toegerekend wordt aan het uitvoeringsjaar. Op basis van de kadernota rechtmatigheid geen onrechtmatigheid, aangezien dit niet meer aangepast kon worden in de begroting in het boekjaar. De uitgaven passen hierbij binnen het beleid.
Algemene dekkingsmiddelen	4.275	4.075	Nee	Wordt gecompenseerd door aanvullende baten. Op basis van kadernota rechtmatigheid geen onrechtmatigheid.
Reserves via programma's	133.972	17.758	Nee	Wij kunnen instemmen met de overschrijding, dit wordt veroorzaakt door de systematiek en werkwijze van de provincie Utrecht. Zie ook onze opmerkingen op deze pagina
Reserves via algemene middelen	4.770	1.435	Nee	Wij kunnen instemmen met de overschrijding, dit wordt veroorzaakt door de systematiek en werkwijze van de provincie Utrecht. Zie ook onze opmerkingen op deze pagina

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Begrotingsrechtmatigheid 2019

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de Staten. Is op programma- of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als Staten toe besloten hebt? Overschrijdingen zijn in sommige gevallen onrechtmatig.

Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening.

Programma/krediet	Lasten werkelijk (x €1.000)	Overschrijding ten opzichte van begroting (na wijziging)/ krediet (x €1.000)	Telt over-schrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Cultuur en erfgoed	26.590	4.756	Nee	In verband met de wijziging in de systematiek van de lastneming van subsidies in 2017 was geen rekening gehouden in de begroting 2019 met de gehele lastneming inzake de subsidie Domtoren van €8 miljoen.
Bestuur en middelen	20.066	1.927	Nee	Hogere lasten door dotatie aan de voorziening APPA. Dit is verplicht op basis van het BBV en derhalve niet als onrechtmatigheid aan te merken.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

De kengetallen laten een stabiele financiële positie zien.

Een onderdeel van de analyse van de financiële positie van de provincie Utrecht betreft de analyse van de financiële kengetallen.

De jaarrekeningen 2018 en 2019 laten een goede financiële positie zien. Provincie Utrecht heeft een gemiddeld lage nettoschuldquote en een hogere solvabiliteit dan gemiddeld.

De nettoschuldquote laat het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen zien en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De daling in de nettoschuldquote in 2019 ten opzichte van 2018 komt door de afname in de baten en de kortlopende vorderingen.

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. De toename in de solvabiliteit komt door de toename in de reserves in 2019 en het in lijn blijven van het balanstotaal. Het is belangrijk om de positie van het eigen vermogen te bezien in relatie tot de risico-inschatting voor het benodigde weerstandsvermogen.

Het kengetal grondexploitaties laat de relatie zien tot de onderhanden-werkpositie en de totale baten van de provincie. De grondexploitatie betreft het project Hart van de Heuvelrug.

De belastingcapaciteit laat opcenten van de provincie zien in relatie tot het landelijk gemiddelde uit het vorig jaar. Het vaststellen van de opcenten ligt bij de Provinciale Staten.

Kengetallen	Provincie Utrecht		Landelijk	
	2019	2018	2019*	2018
Nettoschuldquote	16%	30%	66%	55%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	17%	31%	58%	48%
Solvabiliteit	65%	61%	32%	34%
Grondexploitaties	1%	8%	16%	14%
Belastingcapaciteit	90%	90%	101%	101%
Structurele exploitatieruimte	12%	9%	0,42%	0,43%

* op basis van de begroting 2019

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Het weerstandsvermogen is gestegen ten opzichte van vorig jaar

Het weerstandsvermogen laat de relatie zien tot de ingeschatte risico's die op termijn op de provincie afkomen in verhouding tot de capaciteit die de provincie op termijn heeft om deze financiële risico's op te vangen.

Om de risico's in kaart te brengen is als uitgangspunt de Kernnota weerstandsvermogen en risicobeheersing in 2018 vastgesteld.

De geïnventariseerde risico's worden vastgelegd in Naris, waarbij ook de inschatting van de kans en impact worden gedocumenteerd. Vervolgens wordt een Monte Carlo-simulatie uitgevoerd om de benodigde weerstandscapaciteit ten aanzien van de risico's te berekenen.

In 2019 is verder gewerkt aan het versterken van de kwaliteit van het proces om te komen tot de geïnventariseerde risico's. In 2018 werden de bedrijfsvoeringsrisico's nog apart benoemd, maar in 2019 zijn deze onderdeel geworden van het meer geïntegreerde risicomanagementproces, waardoor ze ook zijn meegenomen in de Monte Carlo-analyse en het gewogen effect van de risico-inschatting afneemt.

De top tien van de risico's is toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen.

Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit is de uitsplitsing tussen incidentele (de saldireserve, reserve weerstandsvermogen, egalisatiereserve) en structurele weerstandscapaciteit (mogelijkheid tot verhogen opcenten MRB) gemaakt. Vervolgens worden twee aparte berekeningen gemaakt in hoeverre de provincie kan inspelen op de risico's vanuit de weerstandscapaciteit. Hierbij adviseren wij om deze berekening te integreren.

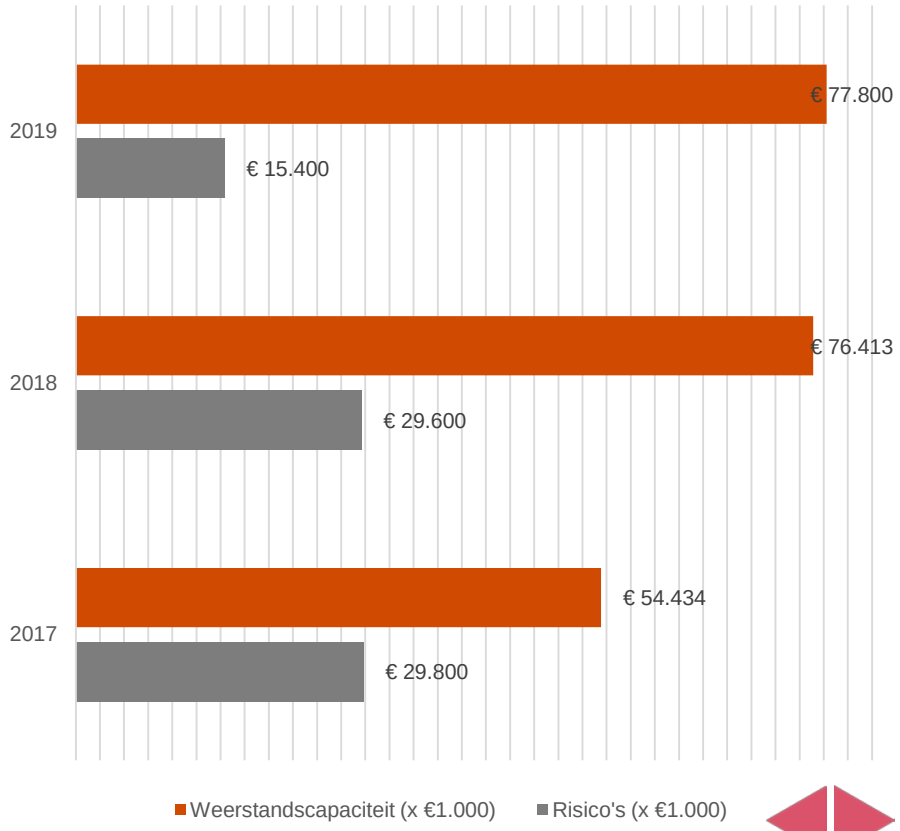

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

In 2018 en 2019 zijn lagere lasten ten opzichte van de begroting zichtbaar; dit door correcties in lastneming 2017

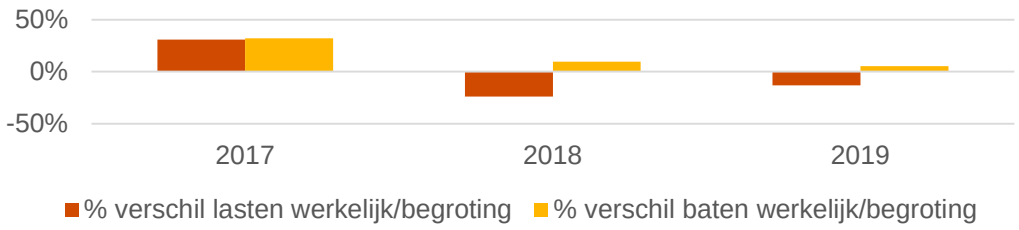

In 2018 komt het gerealiseerde resultaat voor mutaties reserves op €89,08 miljoen positief, initieel begroot was €54,5 miljoen negatief en in de begroting na wijziging was dit €35,7 miljoen positief.

In 2019 komt het gerealiseerde resultaat voor mutaties reserves op €15,2 miljoen positief, initieel begroot was €67,4 miljoen negatief en in de begroting na wijziging was dit €45,7 miljoen positief.

Het positieve resultaat voor mutaties van de reserves zorgt ervoor dat in beide jaren de vermogenspositie van de provincie is aangesterkt. In de analyse van de gerealiseerde baten en lasten voor mutaties reserves ten opzichte van de initiële begroting is ten opzichte van 2017 het effect van de aanpassingen in de jaarrekening 2017 zichtbaar. Omdat in de jaarrekening 2017 de wijze van lastneming van subsidies is aangepast leidt dat in 2018, maar ook nog in 2019, tot lagere lasten dan begroot. Dit komt omdat de subsidielasten begroot in 2018 of 2019 al in 2017 verwerkt zijn.

Een belangrijk voorbeeld hiervan is de vaststelling van de subsidies inzake wegen, verkeer en infrastructurele maatregelen OV. In de begroting na wijziging was uitgegaan van een lastneming van €25,2 miljoen, waar echter door de aangepaste systematiek al €22,8 miljoen in 2017 als last is verwerkt.

In 2019 zijn in de lasten de volgende verschillen zichtbaar ten opzichte van begroot:

- Programma bereikbaarheid: lagere lasten onderhoud wegen en lagere kapitaallasten (€13,9 miljoen), vertraagde besluitvorming en opstartfase van diverse nieuwe subsidieregelingen (€7,8 miljoen). Deze worden deels gecompenseerd door eerdere lastneming dan begroot inzake het Programma VERDER (€15,4 miljoen).
- Programma bereikbaarheid OV: lagere kapitaallasten (€18,7miljoen), vrijval niet gerealiseerde BRU-projecten naar reserve BDU (€14,6 miljoen).
- Programma cultuur en erfgoed: hogere lasten door het verwerken van de last subsidie Domtoren van €5 miljoen; in de begroting werd alleen rekening gehouden met het voorschot van €2 miljoen.

Doordat met de slotwijziging in december van het boekjaar de belangrijkste begrotingswijzigingen in de begroting na wijzigingen worden verwerkt, is het verschil met de realisatie kleiner.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de WNT gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de provinciesecretaris aangewezen als topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: https://www.topinkomens.nl.

Bijlage WNT		
	2018	2019
	U hebt vier topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2018	U hebt drie topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2019
	In 2018 hebben mutaties in de functie van secretaris plaatsgevonden. In de overgang is deze functie uitgevoerd door een functionaris niet in loondienst.	In 2019 is de interim-secretaris overgegaan naar functionaris in loondienst
	U hebt in 2018 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd	U hebt in 2019 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd

Met ingang van 2020 is in de WNT een aantal wijzigingen doorgevoerd

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De wettelijke maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is aangepast van €194.000 in 2019 naar €201.000 in 2020.
- In de Uitvoeringsregeling WNT 2020 is nieuw opgenomen dat de bezoldiging die een topfunctionaris ontvangt voor werkzaamheden bij een gelieerde rechtspersoon, en/of de bezoldiging die een topfunctionaris ontvangt uit hoofde van een andere, niet als topfunctionaris uitgeoefende functie, in de WNT-verantwoording moet worden opgenomen. Hiervoor heeft BZK in zijn verantwoordingsmodel WNT 2019 al een nieuwe tabel 1E opgenomen. De verwachting is dat deze tabel ook in het model 2020 zal worden opgenomen.

De controleverklaring bevat een paragraaf inzake overige aangelegenheden over de anticumulatiebepaling WNT

Met ingang van 2018 gelden nieuwe WNT-regels voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatie-bepalingen regelen dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepalingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2018 en 2019.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringtoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter is dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de volgende tabel hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

2018

Nr	Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E3	Sanering verkeerslawaai	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
E28	Regionale Mobiliteitsfondsen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing

De strekking van de verklaring bij de jaarrekening (inclusief de SiSa-bijlage) is goedkeurend inzake de getrouwheid en rechtmatigheid

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen

2019

Nr	Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E3	Sanering verkeerslawaai	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
E28	Regionale mobiliteitsfondsen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
E12	Specifieke uitkeringen N-wegen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing

De strekking van de verklaring bij de jaarrekening (inclusief de SiSa-bijlage) is goedkeurend inzake de getrouwheid en rechtmatigheid

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Kwaliteit
Fraude en wet- en regelgeving
Ontwikkelingen
Bijlagen

Kwaliteit van uw interne beheersing

Wij hebben geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd aanvullend op onze boardletter

In onze rapportage interim-bevindingen en boardletter van 19 juni 2020 hebben wij ons beeld gegeven op de interne beheersing van uw provincie. Wij hebben de boardletter toegelicht aan de financiële auditcommissie.

Voor zover wij bevindingen hebben in de controle met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking, melden wij die. Wij hebben er geen specifiek onderzoek naar gedaan. Bij onze controle is in dit opzicht niets anders naar voren gekomen dan de bevindingen zoals gerapporteerd in de boardletter van 19 juni 2020 en onze afzonderlijke terugkoppeling aan de organisatie van de detailbevindingen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Kwaliteit
Fraude en wet- en regelgeving
Ontwikkelingen
Bijlagen

De interne beheersing: bouwen aan de provincie Utrecht

Zoals gerapporteerd in de boardletter van 19 juni 2020 met de titel ‘basis op orde krijgen’ hebben wij ons beeld gegeven van de interne beheersing van uw provincie. Wij hebben de boardletter toegelicht aan de financiële auditcommissie.

Zet het momentum door om verbeteringen in het proces voor de jaarrekening 2020 door te zetten

De afgelopen periode hebben wij zeer intensief samengewerkt met de medewerkers van provincie Utrecht om de jaarrekeningen 2018 en 2019 te kunnen controleren. In de boardletter hebben wij onze waarnemingen over de kwaliteit van het afsluitproces, het proces voor de totstandkoming van de jaarrekeningen en het verkrijgen van de benodigde onderbouwingen al weergegeven. Het jaarrekeningproces heeft hierbij nog meer bevestigd dat deze verbetermaatregelen daadwerkelijk noodzakelijk zijn. De kwaliteit van de administratie en het jaarrekeningdossier, de interne kennis van het BBV en de *checks & balances* in de (financiële) processen moeten worden verbeterd.

Uw medewerkers blijven gemotiveerd om de kwaliteit van de jaarrekeningen en de achterliggende onderbouwingen te verbeteren. Dit sluit aan bij het verbeterplan versterking financiële functie. Voor het structureel doorvoeren van de procesverbetering is het belangrijk om direct na afronding van de controles 2018 en 2019 de geleerde lessen om te zetten in concrete acties voor de voorbereiding van de jaarrekeningcontrole 2020. Het boekjaar 2020 is halverwege en de verbeteringen voor de inrichting van de financiële administratie, het inrichten van de tussentijdse afsluiting en de impact van de uitkomsten van de jaarrekeningcontroles 2018 en 2019 zijn belangrijk om structureel in het proces in te richten. Dit samen met een handboek financiële afsluiting om de procesverbeteringen direct vast te leggen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Kwaliteit
Fraude en wet- en regelgeving
Ontwikkelingen
Bijlagen

Fraude, omkoping en corruptie en naleving van wet- en regelgeving

Verantwoordelijkheden van het management

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en opsporen van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving berust bij degenen die belast zijn met het bestuur van de provincie en het management. Als uw accountant is het onze verantwoordelijkheid om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, rekening houdend met het toepasselijke wettelijke en regelgevende kader. Door de inherente beperkingen van een controle is het risico onvermijdelijk dat sommige materiële onjuistheden in de jaarrekening onopgemerkt blijven. Een beschrijving van onze doelstelling in dit verband vindt u hier.

Onze evaluatie van interne beheersing met betrekking tot frauderisico's

Onze bevindingen met betrekking tot de interne beheersing met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving vindt u hier
Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- We hebben een risicoanalyse per proces uitgevoerd, waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact.
- We hebben het frauderisico besproken met de financiële auditcommissie, het college, de directie en de afdeling Concerncontrol.
- We hebben beoordeeld of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding gaven tot een verhoogd risico.
- We hebben beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties.
- Wij hebben ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten het normale proces om) in uw administratie gecontroleerd.
- Jaarlijks wordt in het kader van onvoorspelbaarheid een proces of transactie nader geanalyseerd. Voor 2018 en 2019 hebben we de uitgezette leningen onder de financiële vaste activa integraal laten bevestigen door de lening ontvanger.
- Daarnaast hebben wij de aanbestedingen onder de Europese aanbestedingsgrens nader getoetst op de zichtbare aanwezigheid van functiescheiding.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Provincie Utrecht werkt actief aan versterking beheersing fraude en integriteit

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben we beoordeeld op welke wijze provincie Utrecht omgaat met de thema's fraude en integriteit. Mede naar aanleiding van het uitgebreide onderzoek naar de Uithoflijn en de leerpunten hieruit zijn de interne procedures rondom het melden van fraude en integriteitsvermoedens aangescherpt. Dit betreffen het frauderesponseplan en de reactie hierop. In 2018 is ook het integriteitsplan geactualiseerd. Het nieuwe college en het management stimuleren hierbij een 'open houding' in de organisatie, zodat zaken bespreekbaar worden gemaakt.

Onderdeel van de interne beheersing is het aanscherpen van het protocol op het gebied van het melden aan de accountant bij een vermoeden van fraude of integriteitsrisico. In 2020 is hiertoe ook actief bij ons een melding gedaan van twee vermoedens. Deze meldingen zijn intern onderzocht en de uitkomsten zijn met ons gedeeld. Hieruit komen geen bevindingen naar voren voor de jaarrekeningcontrole.

Daarnaast werkt de afdeling Concerncontrol in 2020 aan het opzetten van een provinciebrede fraudeanalyse. Dit met als doel om de risico's in kaart brengen, de verschillende beleidsmatige documenten op fraude en integriteitsgebied aan elkaar te koppelen en vervolgens vast te stellen of in voldoende mate interne beheersingsmaatregelen zijn ingericht om de risico's waar mogelijk af te dekken. Naar onze mening een belangrijke stap om de beheersing op het gebied van fraude en integriteit verder te verbeteren.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Kwaliteit
Fraude en wet- en regelgeving
Ontwikkelingen
Bijlagen

Fraude, omkoping en corruptie en naleving van wet- en regelgeving

Opvolging gerapporteerde bevindingen in de jaarrekeningcontrole 2017 inzake de Uithoflijn

In het accountantsverslag 2017 heeft de vorige accountant €12,2 miljoen als onzeker gerapporteerd. Deze onzekerheid komt voort uit de conclusies van verschillende externe rapporten dat sprake is van vermeende belangen-verstrengeling in het kader van het project Uithoflijn en de betrokken provinciedirecteur. Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te kunnen stellen dat de bevindingen zijn afgedekt door de maatregelen van de provincie of dat deze bevindingen niet op andere wijze binnen de provincie naar voren zijn gekomen:

- Review van de werkzaamheden van de vorige accountant om inzicht te verkrijgen in de werkzaamheden en de conclusies.
- Opstellen van een risicoanalyse en afstemming met een forensisch deskundige (wat overigens standaard is voor onze nieuwe controleklanten).
- Bespreken van het opgestelde redresplan/frauderesponseplan naar aanleiding van het Integis-rapport en de jaarrekeningcontrole 2017.
- Beoordelen van de bevoegdheden van het provinciaal management in 2018 en 2019, met daarbij de toets in hoeverre van deze bevoegdheden gebruik is gemaakt.
- Opzet en bestaan van de procedure voor de VTW's (verzoek tot wijziging) in kaart gebracht en vastgesteld in hoeverre deze procedure in 2018 en 2019 is nageleefd voor het project Uithoflijn en voor andere infrastructurele projecten.
- In de controle zijn de VTW's van project Uithoflijn, na de periode die de vorige accountant heeft gecontroleerd, meegenomen.
- Inzicht verkregen in de nevenfuncties van directieleden gekoppeld aan mogelijke subsidieontvangers of crediteuren van de provincie Utrecht.
- Inzicht verkregen in het proces voor inhuur en aanname van medewerkers voor topfuncties in 2018 en 2019.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Vooruitblik
Bijlagen

Ontwikkelingen voor uw organisatie

We hebben belangrijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving met de organisatie en de financiële auditcommissie besproken. Via onze rapportages brengen wij u onze observaties en aanbevelingen over de status en de voortgang die u treft ten aanzien van deze ontwikkelingen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Vooruitblik
Bijlagen

Vooruitblik ontwikkelingen voor provincie Utrecht

Aandacht gevraagd voor rechtmatigheid, vastlegging van besluitvorming en administratie van effecten coronacrisis

Het is logisch dat de maatschappelijke taak boven de procedures gaat. Toch is het van belang nu al bij de uitvoering (2020) van de (nood)maatregelen na te denken over de rechtmatigheid en de benodigde vastleggingen om achteraf (in 2021) verantwoording af te kunnen leggen. Overigens adviseren wij om zoveel mogelijk gebruik te blijven maken van bestaande regels en processen. Dit laat onverlet dat er natuurlijk verantwoording moet worden afgelegd ten behoeve van de Staten, maar mogelijk ook ten behoeve van compensatie van het Rijk. Let er daarbij op dat besluitvorming op het juiste niveau plaatsvindt (college of Staten) op basis van wetgeving en verordeningen en zorg voor goede vastlegging van besluitvorming en uitvoering. Denk daarbij van tevoren na welke informatie mogelijke nodig kan zijn voor de verantwoording aan het Rijk.

Een belangrijk ander aspect is dat juist in deze periode de normale beheersingsmaatregelen in de primaire en bedrijfsvoeringsprocessen niet allemaal mogelijk zijn en het risico op mogelijke fouten én fraude toeneemt. Leg daarom de aanpassingen in processen en beheersingsmaatregelen in verband met de thuiswerksituatie vast en zorg voor compenserende maatregelen op basis van een risicoanalyse en creëer bewustzijn bij alle medewerkers ten aanzien van het risico op internetcriminaliteit.

Tot slot adviseren wij om (in gesprek met) de lokale partners zoals gemeenten, ondernemers, culturele instellingen) helderheid te geven over de eisen die u aan hun verantwoording stelt.

Impactanalyse met scenario’s in de zomer ten behoeve van begrotingswijzigingen 2020 en begroting 2021

Het coronavirus heeft natuurlijk effect op de uitgaven en de financiële positie van provincies. Denk aan inkomsten die teruglopen en aan extra lasten ter ondersteuning van gemeenten, ondernemers en instellingen. Daarnaast heeft de rijksoverheid toegezegd diverse extra lasten te compenseren. De VNG is hierover met het Rijk in overleg. Een eerste beschrijving van de impact heeft de provincie in de jaarrekening opgenomen, waarin ook de onzekerheden doorklinken. Gedurende de komende maanden is meer inzicht nodig om goede (begrotings)besluiten te kunnen nemen voor 2020 en de begroting voor 2021 te kunnen opstellen en vaststellen. Provincie Utrecht heeft de kaderbrief in combinatie met een zomernota uitgewerkt. Hierin is inzicht gegeven in de risico’s bij het weerstandsvermogen. Dit op basis van de verwachte extra uitgaven en de verwachte bijdrage van het ministerie in verband met Covid-19. Ook worden in de voorbereiding van de begroting 2021 de bezuinigingsvoorstellen doorgerekend.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Vooruitblik
Bijlagen

Vooruitblik ontwikkelingen voor provincie Utrecht

Nieuwe drempelbedragen voor Europese aanbestedingen zijn vastgesteld per 1 januari 2020

De nieuwe bedragen drempelbedragen voor Europese aanbestedingen zijn vastgesteld per 1 januari 2020 voor een periode van twee jaar.
De drempelbedragen zijn in vergelijking met 2019 verlaagd door de Europese Commissie:

- voor werken geldt: €5.350.000 (nu €5.548.000);
- voor leveringen en diensten geldt €214.000 (nu €221.000).

Wijziging in Notitie MVA met ingangsdatum begrotingsjaar 2021

In januari 2020 is een nieuwe Notitie materiële vaste activa gepubliceerd met als ingangsdatum 1 januari 2020 met uitzondering van de verwerking van achterstallig onderhoud. Vanaf begrotingsjaar 2021 bent u ten aanzien van achterstallig onderhoud verplicht om een voorziening op te nemen.
Een negatieve voorziening of een plan om de voorziening in vier jaar in te lopen binnen de begroting is dan niet meer mogelijk.

Omgevingswet

In februari 2020 heeft VNG een publicatie uitgebracht met de ‘minimale acties Omgevingswet’. Deze zijn gericht op gemeenten, maar ook voor provincies zijn er belangrijke onderdelen die moeten worden voorbereid.
Deze voorbereidingen moest u minimaal voor 1 januari 2021 hebben getroffen om op 1 januari 2021 te kunnen starten met werken volgens de Omgevingswet. Recent is de Omgevingswet uitgesteld. Zie hiervoor de publicatie ‘Inwerkingtreding Omgevingswet’ van 1 april 2020. Een nieuwe datum met betrekking tot de inwerkingtreding is nog niet bekend.

De voorbereidingen zijn met name juridisch van aard, maar ook hier zijn inspanningen voor vereist. Daarnaast zijn er voorbereidingen noodzakelijk die niet juridisch verplicht zijn maar wel vereist zijn vanuit bedrijfsmatig opzicht.

In de jaarrekening 2019 is een specifieke paragraaf inzake de ontwikkelingen Omgevingswet opgenomen. In 2019 is het conceptontwerp van de omgevingsvisie en de verordening opgeleverd.
Er zijn participatiebijeenkomsten georganiseerd en er is gewerkt aan de veranderingen die nodig zijn in de vergunningverlening, het toezicht en de handhavingsprocessen. Provincie Utrecht werkt samen met IPO in het traject Samen Oefenen om gezamenlijk met alle provincies en softwareleveranciers klaar te zijn voor het digitaal publiceren van de omgevingsvisie en de verordening. In de paragraaf wordt een duidelijk beeld geschetst van de stappen die nog moeten worden gezet gekoppeld aan een risicoanalyse en benoemde beheersingsmaatregelen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Bijlagen

In de bijlagen hebben wij informatie opgenomen die wij vanuit de controlestandaarden aan u moet melden.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2018: de materialiteit is gedurende de controle toegenomen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de provincie hanteert.
De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de provincie, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves. Materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons auditplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van €4,7 miljoen op basis van de conceptjaarrekening 2018. Materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, hoger zijn dan op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er een minimale verhoging op basis van de wettelijke uitgangspunten plaatsgevonden naar €4,9 miljoen. De stijging van de materialiteit wordt vooral veroorzaakt door:

- de bevindingen zoals toegelicht in het overzicht van de gecorrigeerde verschillen.

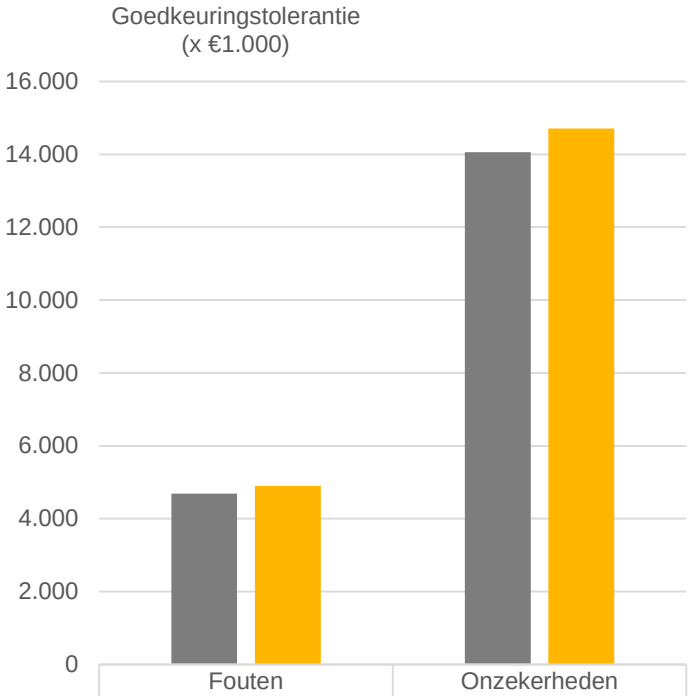

	Fouten	Onzekerheden
Controleplan	4.686	14.058
Jaarrekening	4.902	14.706

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2019: de materialiteit is gedurende de controle afgenomen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de provincie hanteert.
De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de provincie, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves. Materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons auditplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van €5,0 miljoen. Materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, lager zijn dan in de begroting 2019 op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een bijstelling plaatsgevonden naar €4,7 miljoen. De aanpassing van de materialiteit wordt voornamelijk verklaard door de lagere lasten ten opzichte van de begroting 2019.

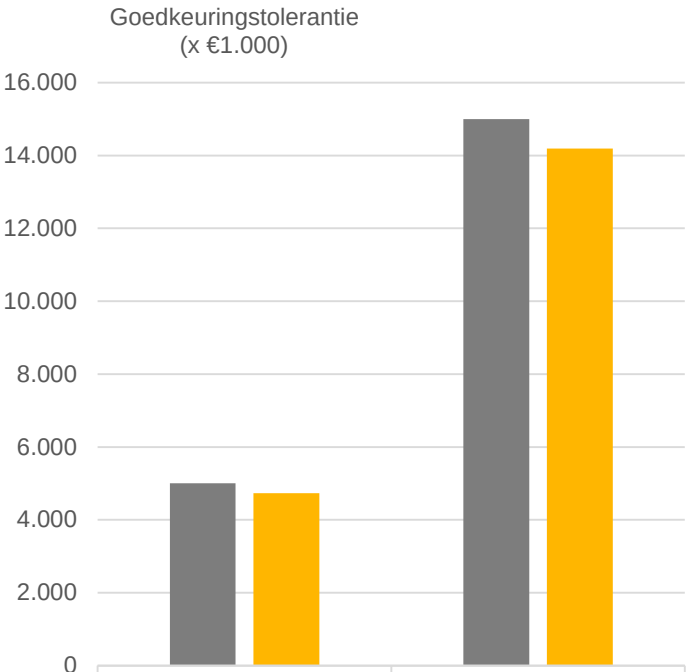

	Fouten	Onzekerheden
Controleplan	5.000	15.000
Jaarrekening	4.730	14.190

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2018: Overzicht gecorrigeerde verschillen – balans effect

Omschrijving	Bedrag in €
Activa in eigendom van immateriële vaste activa naar materiële vaste activa	6.200.000
Obligatie: disagio van financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa	3.200.000
Uithoflijn: reclassificatie trap gemeente Utrecht van materiële vaste activa naar vorderingen openbare lichamen	1.900.000
Uithoflijn: salderen te ontvangen Rijksbijdrage met MVA	28.300.000
MVA aanpassen verloopoverzicht maatschappelijk nut, economisch nut en bijdragen derden	10.150.277
MVA aanpassen verloopoverzicht bijdrage derden in plaats van desinvesteringen	3.799.000
MVA aanpassen verloopoverzicht trams naar vervoermiddelen	16.641.000

Omschrijving	Bedrag in €
Stelselwijziging voorraad onderhanden werk (overheveling naar MVA/IVA)	Afgerond 57.000.000 (grotendeels in beginbalans).
Presentatie vorderingen openbare lichamen	5.153.017
Balansverlening overlopende activa en passiva	576.000
Creditnota onjuist verwerkt	207.338
BDU middelen niet gepresenteerd onder netto vlottende schulden	125.000
Correctie reserve - MVA	244.000
Aansluiting beginstand vorderingen openbare lichamen	161.800
Diverse aanpassingen verloopoverzichten	

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2018: Overzicht gecorrigeerde verschillen – resultaateffect

Omschrijving	Bedrag in €
FVA renteontvangsten waren als aflossing verwerkt	445.992
Uithoflijn: indexatie vordering Rijk niet verantwoord	500.000
MVA personeelskosten als investering verwerkt	2.339.490
MVA: Opleidingskosten onterecht geactiveerd	2.034.001
MVA: Opleidingskosten onterecht geactiveerd	1.193.372
MVA: directe uren niet geactiveerd	162.000
Voorziening groot onderhoud naar reserves	3.763.962
Vrijval overlopende passiva post ivm geen terugbetaalverplichting	1.600.000
Ten onrechte nog op de balans opgenomen voorraad	642.000

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2019: Overzicht gecorrigeerde verschillen – balans effect

Omschrijving	Bedrag in €
Overname reserve onderdelen trams van overlopende activa naar voorraden	1.508.000
Dubbel geboekte subsidie wegen	1.193.000
MVA: mutaties in het verloopoverzicht	1.080.000
Correctie van immateriële vaste activa naar materiële vaste activa	138.000
Aanpassing gewaarborgde geldleningen (niet uit de balans blijkende verplichtingen)	
Nagekomen investeringen 2020 verwerkt in de investeringen 2019	597.000

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

2019: Overzicht gecorrigeerde verschillen – resultaateffect

Omschrijving	Bedrag in €
Balanspost vanuit een decentralisatie uitkering niet mogelijk. Via exploitatie toegevoegd aan de reserves	4.100.000
Rente leningen SVN niet als rente bate verwerkt	49.000
MVA: directe uren niet geactiveerd	595.000
Geactiveerde opleidingskosten	1.193.000

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Update over onze communicatie met u

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle hebben gerapporteerd. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.
Ten opzichte van het controleplan hebben wij een aantal bijstellingen gedaan in de risico-inschatting. Hierbij zijn de risico's (1) voorzieningen (2) inkomende subsidies fraude en (3) overlopende activa en passiva schattingen bijgesteld naar een normaal risico.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	auditplan	Boardletter	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleving van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de provincie			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college en de Staten voor de jaarrekening

Het college is verantwoordelijk voor:

- het opstellen en getrouw weergeven van de financiële positie in de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en balansmutaties; en voor
- interne beheersingsmaatregelen die het college noodzakelijk acht om een jaarrekening te kunnen opstellen en rechtmatige totstandkoming van transactie mogelijk te maken, zonder afwijkingen van materieel belang door fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

De Staten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving door de provincie.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het plannen en uitvoeren van een controleopdracht op een manier die ons in staat stelt om voldoende en passende controle-informatie te krijgen voor de onderbouwing van ons oordeel.

Onze doelstellingen zijn het krijgen van redelijke zekerheid of de jaarrekening als geheel geen onjuistheden van materieel belang bevat of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, en het afgeven van een controleverklaring waarin onze verklaring is opgenomen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden verwijzen wij u naar de bijlage bij onze controleverklaring.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het management en het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de provincie en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, en gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de provincie integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de provincie worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (de Staten)

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste *tone at the top*;
- het waarborgen dat het seniormanagement en het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de Staten wordt gebracht.
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het college op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Onze verantwoordelijkheid en onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

Deze bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten.
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van de entiteit, waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het seniormanagement en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze doelstellingen

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Wij hebben geen opdrachten uitgevoerd die onze onafhankelijkheid bedreigen

Wij hebben onze naleving van externe normen, ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid en het onafhankelijkheidsbeleid van provincie Utrecht met betrekking tot onze dienstverlening in 2018 en 2019 bewaakt en bevestigen dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Gedurende het jaar hebben wij de volgende extra opdrachten verricht op verzoek van de Staten:

- onderzoek inzake structurele/incidentele baten en lasten.

Daarnaast zijn de volgende extra opdrachten verricht op verzoek van het college (door onze adviescollega's):

- opdracht Ketensamenwerking 2018;
- toekomst en scenario's OV bedrijf 2018;
- onderzoek overdracht Merwedekanaal 2018;
- advisering Kamp van Zeist 2018.

Wij bevestigen dat deze opdrachten niet hebben geleid tot bedreiging van onze onafhankelijkheid.

Introductie
Kernboodschappen
Uitkomsten controle
Interne beheersing
Ontwikkelingen
Bijlagen
Materialiteit
Gecorrigeerde bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden
Onafhankelijkheid
Ontwikkelingen accountancy

Ontwikkelingen accountancy

Eind maart 2020 reageerde minister Hoekstra van Financiën namens het Nederlandse kabinet in een brief aan de Tweede Kamer op de aanbevelingen uit het eindrapport van de Commissie Toekomst Accountancysector ('CTA'), een commissie die zich in opdracht van de minister richtte op de vraag op welke wijze de wettelijke accountantscontrole duurzaam verbeterd kan worden.

In zijn reactie stelt de minister dat de accountancysector in de afgelopen jaren duidelijk stappen heeft gezet om te zorgen voor een meer op kwaliteit gerichte cultuur, maar dat de kwaliteitsverhoging nog onvoldoende gerealiseerd en gewaarborgd is. De minister stelt dan ook dat hij met het door hem voorgestelde pakket aan maatregelen inzet op een duurzame verhoging van de kwaliteit van de accountancysector. De hele keten wordt hierin betrokken.

De meest relevante voorstellen voor u in het kort

Kwartiermaker. De minister benoemt op korte termijn een kwartiermaker om druk op de ketel te houden en de voortgang van de implementatie van de voorgestelde maatregelen te bewaken. Verder ziet het kabinet een faciliterende rol voor de kwartiermaker met betrekking tot inzet van nieuwe technologieën, forensische experts, cultuurverandering en het inrichten van de opleiding.

Meer inzicht in de kwaliteit van de sector. De minister noemt het 'cruciaal' dat kwaliteit beter inzichtelijk wordt. Daarom steunt hij de ontwikkeling van Audit Quality Indicators ('AQI's'), uniforme rapportage hierop van accountants-organisaties en het doen van meer wetenschappelijk onderzoek. Waar nodig legt hij de verplichtingen ten aanzien van de AQI's wettelijk vast.

Versterken van de keten. Om de gehele keten te versterken, moet volgens de minister ook worden gekeken naar verbetermogelijkheden bij de gecontroleerde organisatie. Daarom gaat hij onderzoeken of het beter tot uitdrukking brengen van de verantwoordelijkheid van de gecontroleerde entiteit een kwaliteitsverhogend effect heeft. Ook gaat hij onderzoeken hoe de communicatie tussen de raad van commissarissen en de aandeelhouders op het gebied van de wettelijke controle kan worden versterkt.

Voorbeelden van mogelijke wijzigingen zijn het introduceren van een verplichting voor de raad om in de aandeelhoudersvergadering toe te lichten hoe de selectie en beoordeling van het functioneren van de accountant(sorganisatie) heeft plaatsgevonden en het introduceren van een verplichting voor het bestuur van een gecontroleerde entiteit om een zogenaamde in-controlstatement af te geven.

Structuurmodellen. Meer inzicht in, en praktijkervaring opdoen met, alternatieve modellen. De minister zal de kwartiermaker opdracht geven onderzoek te doen naar het joint-auditmodel, audit-onlymodel en *financial ringfencing*.

Intermediair binnen bestaande wettelijke kaders. De minister neemt het advies van de CTA over om te experimenteren met het intermediair model, binnen het bestaande wettelijke kader. Hij zal de kwartiermaker de opdracht geven partijen te vinden die bereid zijn via een intermediair hun accountantsorganisatie te selecteren, waar nodig te ondersteunen bij het inrichten van de intermediair-functie, alsmede een systeem in te richten waarmee kan worden geëvalueerd in hoeverre het inschakelen van een intermediair een kwaliteitsverhogend effect heeft.

Termijn kantoorroulatie ongewijzigd. De minister gaat niet mee in het advies van de CTA gebruik te maken van de lidstaatoptie in de EU Auditverordening om voor langer dan tien jaar een opdracht door dezelfde accountant of organisatie te laten uitvoeren. Hij baseert zich hierbij mede op de consultatiereacties op het interim-rapport van de CTA, waarin vrijwel alle respondenten hebben gewezen op de positieve consequenties van de 'frisse blik' en op de risico's van een zeer langjarige verbintenis tussen accountantsorganisaties en gecontroleerde onderneming.

Aanwijzingsbevoegdheid minister. De minister gaat onderzoeken wie als ultimum remedium een accountantsorganisatie kan toewijzen aan een gecontroleerde organisatie. Deze bevoegdheid wil hij niet beperken tot de oob's, maar laten gelden voor alle entiteiten waarbij een wettelijke controle moet worden verricht. Hij gaat onderzoeken welk orgaan hiervoor het beste gepositioneerd is en wat de eventuele juridische consequenties hiervan zijn.